

ความสามารถในการจัดการสินส่วนตัว

๓.๑ หลักทั่วไปในการจัดการทรัพย์สิน

เมื่อชายหญิงทำการสมรสเป็นสามีภริยากัน ต่างฝ่ายต่างย่อมจะมีทรัพย์สินมาใช้ร่วมกันเพื่อเป็นทุนเลี้ยงดูกันสืบไป ทรัพย์สินที่มาใช้ด้วยกันและไม่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวนั้น ในการจัดการอาจมีปัญหาที่สามีภริยามีความเห็นไม่ตรงกัน ซึ่งถ้าต่างฝ่ายต่างมีสิทธิหรืออำนาจตามกฎหมายที่จะจัดการตามอำเภอใจตนเอง แต่อีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีความเห็นตรงกันข้ามก็มีสิทธิหรืออำนาจเช่นเดียวกันแล้ว จะไม่มีใครจัดการทรัพย์สินให้เกิดประโยชน์เป็นผลสำเร็จจืดจางไปได้ และถ้าต่างฝ่ายต่างมีอำนาจเท่ากันดังนี้ เมื่อเกิดความเห็นแตกต่างไม่ลงรอยกันก็จะเป็นทางให้เกิดการแตกразขึ้นในครอบครัว ทำให้ครอบครัวตั้งอยู่ในความสงบสุขไม่ได้ กฎหมายจึงต้องกำหนดให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียวเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สิน แลส่วนมากกฎหมายประเทศต่าง ๆ มักจะกำหนดให้สามีเป็นผู้จัดการ เนื่องจากตามปกติวิสัยและประเพณี สามีเป็นผู้ทำการงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนภริยาเป็นผู้ดูแลกิจการภายในครอบครัว แต่กฎหมายบางประเทศก็ให้สามีภริยาจัดการทรัพย์สินร่วมกันหรือบางทีก็แล้วแต่สัญญาที่คู่สมรสทำไว้ก่อนสมรสหรือขณะสมรสว่าจะให้ใครเป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินหรือจัดการร่วมกัน กฎหมายของประเทศที่ให้สามีเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน เช่น กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา ๑๔๒๑ ได้กำหนดให้สามีคนเดียวเป็นผู้จัดการกองทรัพย์สินรวม แต่ต้องรับผิดชอบชดเชยภริยาในกรณีที่มีการผิดพลาดอย่างหนักซึ่งตนได้กระทำขึ้นในการจัดทรัพย์สิน และในวรรค ๒ ของมาตรา ๑๔๒๑ ได้กำหนดให้สามีมีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินรวม แต่ต้องกระทำไปโดยสุจริต และไม่เข้าขอกเว้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และในมาตรา ๑๔๒๒ ได้กำหนดไว้ว่าสามียอมไม่สามารถ

จำหน่ายโดยไม่มีค่าตอบแทนในระหว่างมีชีวิตซึ่งทรัพย์สินในกองทรัพย์สินรวมโดยปราศจาก
ความยินยอมของภริยา แม้ว่าจะเป็นการจำหน่ายเพื่อบุตรของคู่สมรสนั่นเอง

ตามกฎหมายสวีเดนมาตรา ๒๑๖ วรรค ๑ ได้กำหนดให้สามีเป็นผู้จัดการสินบริภัณฑ์
และในมาตรา ๒๑๗ วรรค ๑ ให้สามีและภริยาสามารถที่จะจำหน่ายทรัพย์สินในกองสิน
บริภัณฑ์ได้โดยกระทำร่วมกันหรือด้วยความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่ง

กฎหมายจีน ตามประมวลกฎหมายแพ่งจีนมาตรา ๑๐๓๒ ได้กำหนดให้สามีเป็น
ผู้จัดการสินบริภัณฑ์ แต่ค่าใช้จ่ายเนื่องจากการจัดการให้เอาไปจากกองทรัพย์สินบริภัณฑ์
และในมาตรา ๑๐๓๓ ได้กำหนดให้สามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องได้รับความยินยอม
จากอีกฝ่ายหนึ่งจึงจะจำหน่ายสินบริภัณฑ์ได้ แต่ถาเป็นการจำหน่ายเนื่องจากความจำเป็นใน
การจัดการก็ไม่อยู่ในข้อจำกัดดังกล่าว

สำหรับเหตุผลที่กฎหมายจีนบัญญัติว่าการจำหน่ายสินบริภัณฑ์ต้องได้รับความยินยอม
จากอีกฝ่ายหนึ่งก็เพราะเหตุว่าการจำหน่ายสินบริภัณฑ์เป็นการใช้สิทธิในส่วนที่สำคัญที่สุดใน
สินบริภัณฑ์ แต่ถาหากจะต้องทำการจำหน่ายโดยเป็นผลจากการจัดการก็ไม่ต้องได้รับ
ความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง

ส่วนกฎหมายของประเทศที่ให้สามีและภริยาต่างจัดการทรัพย์สินแยกต่างหาก
จากกัน เช่น กฎหมายของประเทศอังกฤษ, ญี่ปุ่น เนื่องจากระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา
ตามกฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายอังกฤษนั้น เป็นระบบแยกทรัพย์สินซึ่งคู่สมรสต่างฝ่ายต่างก็มีสิทธิ
จัดการและจำหน่าย ส่วนกฎหมายของประเทศเยอรมันซึ่งใช้ระบบ *Zugewinnsgemeinschaft*
เป็นระบบตามกฎหมายนั้น ในประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา ๑๓๖๔ ได้กำหนดให้
คู่สมรสแต่ละฝ่ายยอมสามารถจัดการกองทรัพย์สินของตนได้โดยอิสระ แต่อย่างไรก็ตาม
อำนาจในการจัดการทรัพย์สินถูกจำกัดโดยบทบัญญัติดังต่อไปนี้ คือในมาตรา ๑๓๖๕ คู่สมรส
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่สามารถทำการผูกพันที่จะจำหน่ายทรัพย์สินของตนทั้งหมดได้ เว้นแต่จะได
รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

ถ้าคุณสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปกระทำการดังกล่าวโดยปราศจากการยินยอมของ
คุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง คุณสมรสฝ่ายนั้นย่อมไม่สามารถกระทำการตามข้อผูกพันนั้นได้เว้นแต่
คุณสมรสอีกฝ่ายจะให้สัตยาบัน

เมื่อนิติกรรมใดกระทำไปโดยวิธีการจัดการทรัพย์สินโดยปกติ ถ้าคุณสมรสฝ่าย
หนึ่งร้องขอ ศาลอาจอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ ในกรณี
เมื่อคุณสมรสอีกฝ่ายปฏิเสธ ไม่ให้ความยินยอมโดยปราศจากเหตุผลที่สมควรหรือ เมื่อคุณสมรส
ที่จะให้ความยินยอมไม่สามารถแสดง เจตนาเพราะป่วยหรือสาบสูญ หรือเมื่อมีเหตุร้ายแรง
อย่างอื่น

ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งอาศาลที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายปฏิรูป
กฎหมายครอบครัว เมื่อปี ๑๙๗๕ นี้ ได้กำหนดให้คุณสมรสแต่ละฝ่ายมีสิทธิจัดการทรัพย์สิน
รวมตามกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย แต่ถาเป็นกรณีการจัดการ
ทรัพย์สินพิเศษ ไม่ใช่การจัดการธรรมดาแล้วต้องทำโดยคุณสมรสทั้งสองฝ่ายร่วมกัน
(มาตรา ๑๔๐)

กรณีการจัดการทรัพย์สินพิเศษที่ต้องทำร่วมกันนี้ ถ้าคุณสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธ
ในการให้ความยินยอม คุณสมรสอีกฝ่ายอาจร้องขอศาลเพื่ออนุญาตได้ การที่ศาลจะอนุญาต
หรือไม่นั้น ภายใต้งบเงื่อนไขที่ศาลเห็นว่าการขออนุญาตนั้นเป็นเรื่องทำไปเพื่อประโยชน์
ของครอบครัว (มาตรา ๑๔๑)

การจัดการทรัพย์สินในกรณีซึ่งคุณสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องไปจากที่อยู่หรือไม่อยู่
ในฐานะที่สามารถให้ความยินยอมได้ ถ้าหากไม่มีการอนุญาตไว้ล่วงหน้า คุณสมรสอีก
ฝ่ายหนึ่งก็สามารถดำเนินการได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน (มาตรา ๑๔๒)

๓.๑.๑ สามีเป็นผู้มีอำนาจจัดการสินบริคนท์

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยนั้น ในเรื่องการจัดการทรัพย์สินอันเรียกว่าสินบริคนท์นั้น เป็นหน้าที่ของสามี เนื่องจากตามปกติวิสัยและประเพณี สามีเป็นผู้ทำภาระงานหารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนภริยาเป็นแม่เจ้าเรือนดูแลกิจการภายในครอบครัว สามีจึงอยู่ในฐานะที่จะรอบรู้ภาระงานและจัดการสินบริคนท์ได้ดีกว่าภริยา^๑ นอกจากนั้นตามมาตรา ๑๔๕ ได้กำหนดให้สามีเป็นหัวหน้าในบุตรธิดา จึงเป็นผลตกทอดมาถึงมาตรา ๑๔๖ ที่บัญญัติให้สามีซึ่งเป็นหัวหน้าในบุตรธิดา เป็นผู้จัดการสินบริคนท์ แต่อำนาจจัดการสินบริคนท์ของสามีมิใช่อำนาจเด็ดขาด เพราะนอกจากจะมีข้อยกเว้นทั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๖, ๑๔๗ และ ๑๔๘ แล้ว ถ้าจัดการไม่ดีเป็นที่เสียหายอาจถูกถอนอำนาจได้ตามมาตรา ๑๔๙, ๑๕๐

การที่มาตรา ๑๔๖ บัญญัติให้สามีเป็นผู้จัดการสินบริคนท์ เว้นแต่ในสัญญาก่อนสมรสจะได้กำหนดให้ภริยาเป็นผู้จัดการหรือให้จัดการร่วมกันนั้น เป็นการสอดคล้องกับมาตรา ๑๔๕ ซึ่งบัญญัติให้สามีเป็นหัวหน้าในบุตรธิดา เป็นผู้เลือกที่อยู่และเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดู ถ้าจะบัญญัติให้ภริยาเป็นผู้จัดการสินบริคนท์ สามีย่อมจะดำเนินการตามมาตรา ๑๔๕ ไม่สะดวก หรือถ้าจะไม่มีบัญญัติให้ใครเป็นผู้จัดการสินบริคนท์ไว้เลย ต่างฝ่ายต่างก็จะเข้าจัดการไปตามความพอใจของตน ที่สุดจะเป็นผลร้ายแก่สินบริคนท์มากกว่าผลดี^๒

^๑ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว มดก. (พระนคร : โรงพิมพ์ของสำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๘), หน้า ๑๑๒.

^๒ โชค จารุจินดา, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว, (พิมพ์โรเนียว : ๒๕๑๖), หน้า ๑๕๘.

๓.๑.๒ กฎหมายให้อำนาจภริยาในการจัดการสินบริคณฑ์ในกรณีไ้

เมื่อกฎหมายบัญญัติให้สามีเป็นผู้จัดการสินบริคณฑ์ ภริยาย่อมไม่มีอำนาจจัดการสินบริคณฑ์ไปในตัว เว้นแต่ในบางกรณีซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจภริยาในการจัดการสินบริคณฑ์ไว้เหมือนกัน คือ

ก. อำนาจในการจัดการบ้านเรือน มาตรา ๑๕๓๐ บัญญัติว่า

"แม่สามีเป็นผู้จัดการสินบริคณฑ์ก็ตาม ภริยาก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือน และจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวโดยควรแก่สภาพ ค่าใช้จ่ายเช่นนี้ยอมผูกพันสินบริคณฑ์

ถ้าภริยาจัดการถึงกล่าวแล้วเป็นที่เสียหายถึงขนาดสามีอาจร้องขอต่อศาลให้ห้ามหรือจำกัดอำนาจนี้เสียได้"

การจัดการบ้านเรือน การจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวบางกรณีก็เป็นการจัดการสินบริคณฑ์ส่วนหนึ่ง แต่กิจการดังกล่าวนี้เป็นเรื่องของภริยาซึ่งเป็นแม่บ้านมากกว่าสามี เช่น การจ้างคนใช้ จ้างคนทำความสะอาดบ้านเรือน ซ่อมแซมสิ่งชำรุดบกพร่องของบ้านเรือน จัดหาเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และเครื่องใช้ไม่สอยต่าง ๆ สำหรับตนเอง สามีและบุตร รวมตลอดถึงบริวารอื่น เป็นต้น มาตรานี้จึงให้อำนาจดังกล่าวแก่ภริยา แต่ก็มีได้ตัดอำนาจเหล่านี้ของสามีออกไป สามียังมีอำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวได้เหมือนกัน ตามอำนาจในมาตรา ๑๕๒๘ แต่ภริยาก็มีอำนาจอยู่ควยตามมาตรานี้ ถ้าเปรียบเทียบถ้อยคำในมาตรา ๑๕๒๘ กับมาตรานี้จะเห็นว่าแตกต่างกัน การจัดการสินบริคณฑ์ตามมาตรา ๑๕๒๘ ถ้อยคำในมาตรานี้บ่งให้เห็นว่าเป็นอำนาจของสามีแต่ผู้เดียว ภริยาไม่มีอำนาจจัดการเลย เว้นแต่จะตองควยขอยกเว้น แต่ถ้อยคำในมาตรานี้แสดงว่าเพิ่มอำนาจจัดการให้แก่ภริยาอีกผู้หนึ่งเท่านั้น ๓
หาได้ตัดอำนาจสามีไม่

^๓ โชค จารุจินดา, เรื่องเคิม, หน้า ๑๖๐.

อนึ่งในการจัดการตามมาตรา ๑๔๗ นั้นจะต้องทำให้ดีมีประโยชน์ แต่การจัดการไม่ดี ก็อาจเกิดเสียหายขึ้นได้ ฉะนั้นเพื่อป้องกันความเสียหายอันจะเกิดแก่สินบริภัณฑ์ตามมาตรา ๑๔๗ วรรคสอง จึงบัญญัติถึงเรื่องนี้ไว้ว่า "ถ้ากริยาจัดการถึงกลาวแล้วเป็นที่เสียหายถึงขนาดสามเ้าจรวงขอทศาคลให้หามหรือจำกัคอำนาจนี้เสียได้"

การที่สามเ้าจรวงขอทศาคลให้หามหรือจำกัคอำนาจของกริยาไคจะตอง เป็นกรณีทีกริยาจัดการ เป็นที่เสียหายถึงขนาดซึ่งน่าจะหมายถึง เสียหายแก่สินบริภัณฑ์มากอย่างทีไม่ควรจะตอง เสีย ฉะนั้นถ้าเสียหายไม่ถึงขนาดสามเ้าจรวงขอทศาคลให้หามหรือจำกัคอำนาจกริยาไมไคอย่างไคจะถือว่าเสียหายถึงขนาดตองพิจารณาเป็นเรื่ง ๆ

สามเ้าจรวงขอทศาคลให้หามกริยาใชอำนาจตามมาตรา ๑๔๗ วรรค ๑ ทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ไค แลวแต่จะเหมาะสมแก่พฤติการณ์ ถ้าการใช้อำนาจนั้นตอไปไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินบริภัณฑ์ทวียั้งขึ้น ก็อาจขอให้หามทั้งหมด แต่ถาจำกัคอำนาจดงบางส่วนจะ เป็นการป้องกันความเสียหายไคเพียงพอแลว ก็อาจขอให้จำกัคอำนาจเพียงบางส่วน

การจัดการตามมาตรา ๑๔๗ ยอมจะมีคาลิซาจายถ้าเป็นการจัดการทีชอบควย มาตรา ๑๔๗ คาลิซาจายนยอมผูกพันสินบริภัณฑ์ของทั้งสองฝ่าย ไม่ใชผูกพันเฉพาะสินบริภัณฑ์ส่วนของกริยา แต่ถาการจัดการนั้นไม่ชอบควยมาตรา ๑๔๗ เช่น กริยาจัดซื้อสิ่งต่าง ๆ สำหรับครอบครวั เกินความจำเป็นและเกินควรแก่อัคภาพ ส่วนทีเกิณนั้นไคจะ เป็นผู้รับผิดในเรื่งนี้ ผู้เขียน เห็นว่าถาการกระทำนั้นกริยาไครับอนุญาตจากสามเ้า คาลิซาจายทีเกิณขึ้นยอมผูกพันสินบริภัณฑ์

๔ โขค จารุจินดา, เรื่งเคิม, หน้า ๑๖๑.

๕ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, เรื่งเคิม, หน้า ๑๔๘.

ของทั้งสองฝ่ายตามมาตรา ๓๕ แต่ถาภิรยาไมไ่รับอนุญาตจากสามี ค่าใช้จ่ายส่วนที่เกิน
ความจำเป็นและเกินควรแก่สภาพควรถือว่าเป็นหนี้ที่ภิรยาต้องรับผิดชอบ ส่วนตัว ต้องใช้ควย
สินส่วนตัวของภิรยาถอน เมื่อไม่พอจึงให้ใช้จากสินบริคณห์ที่เป็นส่วนของภิรยาตามมาตรา

๑๘๓

ข. ภิรยาไ่รับอนุญาตจากศาลให้เป็นผู้จัดการสินบริคณห์

มาตรา ๑๘๑ บัญญัติว่า "ถ้าสามีหรือภิรยาซึ่งเป็นผู้จัดการสินบริคณห์
จัดการให้เกิดเสียหายถึงขนาดไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือทำหนี้เกิน
กึ่งหนึ่งของสินบริคณห์ อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการได้"

มาตรานี้บัญญัติรวมไว้ทั้งกรณีที่มีเป็นผู้จัดการสินบริคณห์หรือภิรยาเป็นผู้
จัดการสินบริคณห์ ซึ่งอาจมีไ่กึ่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๖๕ และเหตุที่จะร้องขอให้ศาลสั่ง
อนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการนั้น มิไ่มีเฉพาะกรณีจัดการให้เกิดเสียหายถึงขนาดแก่สินบริคณห์
เท่านั้น แต่รวมถึงการไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่ง
ของสินบริคณห์ควย

การจัดการให้เกิดเสียหายถึงขนาดมีความหมายเช่นเดียวกับที่กล่าวไว้
ในมาตรา ๑๘๓๐ คือจัดการให้เกิดเสียหายแก่สินบริคณห์มากอย่างไม่ควรจะต้องเสีย

การไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๕๓ ว่า
ทั้งสามีและภิรยาจะต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกัน ไม่ใช่สามีมีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะ
เลี้ยงดูภิรยาแต่ฝ่ายเดียว ฉะนั้นถ้าภิรยาเป็นผู้จัดการสินบริคณห์และไม่อุปการะเลี้ยงดูสามี
สามีก็อาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการได้ ในทางกลับกัน ถ้าสามีเป็นผู้จัดการ
สินบริคณห์และไม่อุปการะเลี้ยงดูภิรยา ภิรยาก็ย่อมจะร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้
จัดการสินบริคณห์ได้เช่นกัน

ผู้มีอำนาจจัดการสินบริคณที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว หมายความว่า มีหนี้สินมากจนไม่สามารถชำระให้หมดได้ ผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวเช่นนี้ ไม่อยู่ในฐานะอันควรเป็นผู้จัดการสินบริคณต่อไป เพราะมีทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สินบริคณได้ง่าย อีกฝ่ายหนึ่งก็จึงอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการได้

ทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินบริคณ การก่อหนี้ขึ้นผูกพันสินบริคณเป็นจำนวนมากถึงขนาดนี้ ย่อมเห็นได้ว่าถ้าขึ้นให้จัดการต่อไป ก็อาจก่อหนี้เพิ่มพูนขึ้นอีก เป็นการเสียหายแก่สินบริคณ อีกฝ่ายหนึ่งจึงอาจร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็นผู้จัดการได้ จำนวนหนี้ที่เกินกึ่งหนึ่งของสินบริคณที่คำนวณจากจำนวนหนี้และสินบริคณที่มีอยู่ในขณะร้องขอต่อศาล

ถ้าศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ภริยาเป็นผู้จัดการสินบริคณ สามีก็เป็นอันหมดอำนาจจัดการสินบริคณต่อไป

๓. ถ้ามีสัญญาก่อนสมรสกำหนดให้ภริยาเป็นผู้จัดการสินบริคณ หรือให้จัดการร่วมกันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๕ กรณีเช่นนี้ ถ้ากำหนดให้ภริยาผู้เดียวเป็นผู้จัดการสินบริคณ สามีก็หมดอำนาจจัดการ แต่ถ้ากำหนดให้จัดการร่วมกัน สามีภริยาก็มีอำนาจจัดการร่วมกัน

ถ้าสัญญาก่อนสมรสกำหนดให้ภริยาเป็นผู้จัดการสินบริคณแต่ผู้เดียว บัญหาที่ไม่เกิดแต่ถากำหนดให้จัดการร่วมกัน อาจเกิดเป็นปัญหาขึ้นได้ในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นขัดแย้งกันว่า จะดำเนินการอย่างไร ข้อนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มิได้บัญญัติไว้ บทกฎหมายที่พอจะเทียบเคียงได้ก็คือ เรื่องการจัดการทรัพย์สินร่วมกันของเจ้าของรวม

มาตรา ๑๓๕๕ บัญญัติว่า "ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของรวมมีสิทธิจัดการทรัพย์สินร่วมกัน

ในเรื่องจัดการตามธรรมดา ท่านว่าพึงตกลงโดยคะแนนข้างมากแห่ง เจ้าของรวม แต่เจ้าของรวมคนหนึ่ง ๆ อาจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในการจัดการตามธรรมดาได้ เว้นแต่ฝ่ายข้างมากได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น แต่เจ้าของรวมคนหนึ่ง ๆ อาจทำการเพื่อรักษทรัพย์สินได้เสมอ

ในเรื่องจัดการอันเป็นสาระสำคัญ ท่านว่าตกลงกันโดยคะแนนข้างมากแห่ง เจ้าของรวม และคะแนนข้างมากนั้นต้องมีส่วนไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งแห่งทรัพย์สิน

การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ที่ประสงค์นั้น ท่านว่าจะตกลงกันได้ก็แต่เมื่อ เจ้าของรวมเห็นชอบทุกคน"

จะเห็นว่าการจัดการทรัพย์สินร่วมกันของ เจ้าของรวมต้องใช้เสียงข้างมาก จึงนำมาใช้แก่กรณีสามี่กริยาไม่ได้อยู่ในเอง เพราะเมื่อเกิดโต้แย้งกันขึ้น ย่อมมีเสียงเท่ากันทั้งสองข้าง ไม่มีคะแนนฝ่ายข้างมากที่จะให้จัดการไปตามนั้นได้ ฉะนั้นกรณีใดที่เกิดโต้แย้งกันระหว่างสามี่กริยาในการจัดการสินบริษัทร่วมกันก็ย่อมจะจัดการในเรื่องนั้นไม่ได้ไปในตัว

เมื่อกริยามีอำนาจจัดการสินบริษัทแต่ผู้เดียวสามี่ก็ไม่มีอำนาจจัดการสินบริษัทต่อไป

ปัญหาว่ากรณีที่กริยามีอำนาจจัดการสินบริษัท สามี่ยอมหมดอำนาจในการจัดการ จะเป็นเหตุให้สามี่ถูกจำกัดความสามารถเช่นหญิงมีสามีตามมาตรา ๓๖ และต่อ ๆ ไปหรือไม่ และจะทำให้กริยากลับมีความสามารถบริบูรณ์หรือไม่

เห็นว่าในกรณีกริยา เป็นผู้จัดการสินบริษัทก็ควรจะมีอำนาจและความสามารถบริบูรณ์เฉพาะในเรื่องการจัดการสินบริษัทเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการสินบริษัท ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้กริยาพลอยมีความสามารถบริบูรณ์ไปด้วย เช่นกริยามีสติธิและความ

สามารถในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาหรือการใด ๆ เพื่อประโยชน์แก่
 สิบบริคณฑ์ก็ตามมาตรา ๑๔๖๕ แต่ถ้าวจะฟ้องคดีแพ่งที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการสิบบริคณฑ์เลย
 เช่นฟ้องชายที่ข่มขืนชำเราตนขอให้รับเด็กเป็นบุตร หรือยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้มีการตั้ง
 ตั้งตนเป็นผู้จัดการมรดกบิดาภริยาน่าจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
 มาตรา ๕๖ คือ ต้องให้สามีนุญาตเป็นหนังสือยื่นต่อศาล ทั้งนี้เพราะการให้ภริยาที่มีอำนาจ
 จัดการสิบบริคณฑ์ไม่ว่าจะโดยคำพิพากษาของศาล หรือโดยสัญญาก่อนสมรส ไม่ใช่กรณีที่
 เกี่ยวกับความสามารถของบุคคล แต่เป็นการให้อำนาจแก่ภริยาเฉพาะเรื่อง ด้วยเหตุนี้
 แม่ภริยาจะเป็นผู้จัดการสิบบริคณฑ์ การใดที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการสิบบริคณฑ์ก็ยังคงอยู่ในบังคับ
 ของมาตรา ๓๗ ถึง ๔๓ เช่น การจำหน่ายสิบบริคณฑ์ตามมาตรา ๑๔๗๓ ซึ่งไม่ใช่เป็นการ
 จัดการสิบบริคณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ภริยาจะทำมิได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตของสามี

ส่วนสามีซึ่งไม่มีอำนาจจัดการสิบบริคณฑ์ ก็ไม่มีอำนาจเฉพาะเรื่องนั้น ไม่ทำให้
 เคื่ออำนาจในเรื่องอื่น ๆ ไม่ควย และไม่ทำให้สามีกลายเป็นผู้บกพร่องในความสามารถ
 ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๓๗ ถึง ๔๓ สามียังมีสิทธิที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ภริยา
 ทำการอันหนึ่งอันใดที่จะผูกพันสิบบริคณฑ์ ถ้าการนั้นไม่เกี่ยวกับการจัดการสิบบริคณฑ์มีสิทธิ
 ที่จะบอกล้างโมฆะกรรมที่ภริยาได้ทำลง และมีสิทธิที่จะจำหน่ายสิบบริคณฑ์ภายใต้บังคับ
 แห่งมาตรา ๑๔๗๓ เป็นต้น

ปัญหาว่าเมื่อภริยาเป็นผู้มีอำนาจจัดการสิบบริคณฑ์แต่ผู้เดียว สามีฝ่าฝืนจัดการ
 สิบบริคณฑ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากภริยาเช่นนี้ ภริยาจะบอกล้างได้หรือไม่

ในเรื่องนี้เห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ โดยเฉพาะ
 มาตรา ๑๓๗, ๑๓๘ บัญญัติไว้แต่ในเรื่องที่สามีจะบอกล้างโมฆะกรรมของภริยา ไม่มีควบท
 ให้ภริยาบอกล้างโมฆะกรรมของสามีได้ ในกรณีที่มิได้สัญญาก่อนสมรสให้ภริยาเป็นผู้มีอำนาจ
 จัดการสิบบริคณฑ์ เมื่อสามีฝ่าฝืนอำนาจเช่นว่านี้ ถือได้แต่ว่าเป็นการที่เข้าไปโดยปราศจาก

อำนาจซึ่งไม่มีผลผูกพันสินบริคณฑ์ เช่นเดียวกัน^๖ แต่จะต้องระลึกถึงหลักในมาตรา ๑๔๕๕ ซึ่งบัญญัติไว้ว่าขอความในสัญญาก่อนสมรสไม่อาจนำไปบังคับแก่บุคคลภายนอกได้ ถ้าบุคคลภายนอกทำการโดยสุจริต ตัวอย่างเช่น สัญญาก่อนสมรสให้อ่านาภริยาจัดการสินบริคณฑ์ สามีเอาคิกแถวสินบริคณฑ์ให้คนเช่า เมื่อผู้เช่าไม่รู้ว่ามิสัญญาก่อนสมรสให้อ่านาภริยาเป็นผู้มีอำนาจจัดการสินบริคณฑ์ ภริยาไม่มีสิทธิจะยกสัญญาก่อนสมรสขึ้นอ้างเพื่อบอกเลิกสัญญาเช่านั้นได้

ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนที่ได้มีการตรวจชำระใหม่ แต่เมื่อได้มีการตรวจชำระใหม่นั้น สินบริคณฑ์และสินเคิมเป็นอันไม่มีอีกต่อไป คงมีเฉพาะสินส่วนตัวและสินสมรส ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการทรัพย์สินซึ่งกฎหมายเคิมให้สามีเป็นผู้จัดการสินบริคณฑ์ เว้นแต่ในสัญญาก่อนสมรสจะได้อำนาจให้อ่านาภริยาเป็นผู้จัดการหรือให้จัดการร่วมกันได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นให้สามีและภริยาเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกัน นอกจากสัญญาก่อนสมรสจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ จะเห็นได้ว่าโดยหลักแล้วให้สามีและภริยาเป็นผู้จัดการสินสมรสรวมกัน แต่มีข้อยกเว้นคือถ้าสามีและภริยาได้ทำสัญญาก่อนสมรสกันไว้ว่าให้อ่านาภริยาหรือสามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จัดการเพียงฝ่ายเดียว ก็ยอมเป็นไปตามสัญญาก่อนสมรสนั้นตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่าทำให้คู่สมรสทั้งสองฝ่ายจัดการสินสมรสรวมกันนั้นอาจเกิดเป็นปัญหาขึ้นได้ในกรณีทั้งสองฝ่ายมีความเห็นขัดแย้งกันว่าจะดำเนินการอย่างไร ข้อนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ มิได้บัญญัติไว้ บทกฎหมายที่พอจะเทียบเคียงได้ก็คือ เรื่องการจัดการทรัพย์สินร่วมกันของเจ้าของรวม

^๖ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเคิม, หน้า ๑๑๔.

มาตรา ๑๓๕๕ บัญญัติว่า "ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของรวมมีสิทธิจัดการทรัพย์สินร่วมกัน

ในเรื่องจัดการตามธรรมดาท่านว่าพึงตกลงโดยคะแนนข้างมากแห่งเจ้าของรวม แต่เจ้าของรวมคนหนึ่ง ๆ อาจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในการจัดการตามธรรมดาได้ เว้นแต่ฝ่ายข้างมากใดตกลงไว้เป็นอย่างอื่น แต่เจ้าของรวมคนหนึ่ง ๆ อาจทำการเพื่อรักษาทรัพย์สินได้เสมอ

ในเรื่องจัดการอันเป็นสาระสำคัญ ท่านว่าต้องตกลงกันโดยคะแนนข้างมากแห่งเจ้าของรวม และคะแนนข้างมากนั้นต้องมีส่วนไม่ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งแห่งทรัพย์สิน

การเปลี่ยนแปลงวัตถุที่ประสงค์นั้น ท่านว่าจะตกลงกันได้ก็แต่เมื่อเจ้าของรวมเห็นชอบทุกคน"

จะเห็นว่าการจัดการทรัพย์สินร่วมกันของเจ้าของรวมต้องใช้เสียงข้างมากจึงนำมาใช้แก่กรณีสามี่กริยาไม่ได้โดยนัยเอง เพราะเมื่อเกิดโต้แย้งกันขึ้น ย่อมมีเสียงเท่ากันทั้งสองข้าง ไม่มีคะแนนฝ่ายข้างมากที่จะให้จัดการไปตามนั้นได้ ฉะนั้น กรณีใดที่เกิดโต้แย้งกันระหว่างสามี่กริยาในการจัดการสินสมรสรวมกันก็ย่อมจะจัดการในเรื่องนั้นไม่ได้ไปในตัว

และอีกกรณีหนึ่งในการจัดการสินสมรสรวมกันนี้ ทำให้เกิดความไม่สะดวก เพราะไม่ว่าจะท่านนิติกรรมใดก็ต้องร่วมกันทำทุกครั้ง และแต่ก่อนสามี่สามารถจัดการทรัพย์สินเองได้ พอแก่กฎหมายกลับต้องให้สามี่ขอความยินยอมจากกริยา จึงจะท่านนิติกรรมใด ๆ อันเกี่ยวกับการจัดการสินสมรสได้ และการขอความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องจัดการทรัพย์สินนั้น ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ให้ความยินยอม ซึ่งทำให้ไม่สามารถจัดการทรัพย์สินอันเป็นสินสมรสนั้นได้ ต้องไปร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตแทน ทำให้เกิดความไม่สะดวก ล้าช้าและอาจเกิดความเสียหายแก่สินสมรสได้ อนึ่งแม้จะมีบทกฎหมายใน

มาตรา ๑๔๕๐ บัญญัติไว้ว่าในการจัดการสินสมรส ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้ทำนิติกรรมไป โดยปราศจากความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่ง นิติกรรมนั้นจะสมบูรณ์ต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้ให้ สัตยาบัน ในกรณีนี้ถ้าอีกฝ่ายหนึ่งให้สัตยาบันก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าอีกฝ่ายไม่ยอมให้สัตยาบัน นิติกรรมที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งทำลงไปโดยไม่ได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งก็ย่อมใช้ไม่ได้ ซึ่งอีกฝ่ายอาจร้องขอศาลให้เพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ จะเห็นว่าเป็นการยุ่งยากไม่สะดวก อยางยิ่ง

ตามความเห็นของผู้เขียนไม่เห็นควยกับการให้สามีภริยาจัดการสินสมรสรวมกัน ควรให้แต่ละฝ่ายมีส่วนในการจัดการสินสมรสได้กึ่งหนึ่งคือจัดการได้เฉพาะสินสมรสใน ส่วนของตนโดยไม่ต้องขออนุญาตจากอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะเป็นการสะดวกและเสมอภาคกันดี

๓.๒ อำนาจการจัดการสินส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนที่ได้ตรวจชำระใหม่

เนื่องจากสินส่วนตัวมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากทรัพย์สินประเภทอื่น เป็นทรัพย์สิน ที่แยกไว้ต่างหาก แม้ชายหญิงจะสมรสกันแล้วทรัพย์สินดังกล่าวก็ไม่กลายเป็น ทรัพย์สินอันรวมกันของสามีภริยา สินส่วนตัวของฝ่ายใดก็เป็นของฝ่ายนั้นอยู่ตามเดิม เป็น กรรมสิทธิ์ของฝ่ายนั้นเป็นส่วนตัวแต่ผู้เดียว และมีอำนาจจัดการและจำหน่ายได้โดยลำพัง ถ้าทรัพย์สินนั้นเป็นสินส่วนตัวของภริยา สามีย่อมไม่มีอำนาจจัดการหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ภริยาอาจทำการอันหนึ่งอันใดที่จะผูกพันสินส่วนตัวนั้นได้โดยไม่ต้องรับอนุญาตจากสามี

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่อง เกี่ยวกับอำนาจจัดการสินส่วนตัวนั้น มีบทบัญญัติรวมกันที่ใช้บังคับกับสินส่วนตัวของสามีและของภริยา คือบทบัญญัติในมาตรา ๑๔๕๖ ซึ่งบัญญัติว่า "เมื่อได้แยกทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัวโดยความตกลง โดยอำนาจกฎหมายหรือ โดยคำสั่งศาลแล้ว ให้ไซ้ขอบังคับตั้งต่อไปนี้

(๑) สามีหรือภริยาต่างมีกรรมสิทธิ์ มีอำนาจจัดการและจำหน่ายสินส่วนตัวนั้น ได้โดยลำพัง

ถ้าภริยาอนุญาตให้สามีจัดการสินส่วนตัวของตน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ภริยาได้ยอมให้สามีเก็บคอกองผลจากทรัพย์สินนั้นมาใช้สอยในการบ้านเรือนได้

(๒) ในกรณีที่สินบริคดทั้งหมดแล้ว สามีหรือภริยาต้องออกค่าใช้จ่ายสำหรับ
การบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน

ถ้าสามีหรือภริยามีหนี้สินส่วนตัว ฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบในหนี้ที่อีกฝ่ายหนึ่งได้ทำ
ขึ้นเนื่องในการใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนนั้น"

หลักในมาตรา ๑๔๔๖ ดังกล่าวนี้ใช้กับสินส่วนตัวทั้งสองพวก ไม่ใช่ใช้เฉพาะ
กับสินส่วนตัวที่เกิดจากการแยกสินบริคดเท่านั้น เห็นได้จากมาตรา ๑๔๔๖ (๒)^๓

ส่วนที่กล่าวถึงในวรรคแรกว่า เมื่อใดแยกทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัว

(๑) โดยความตกลง เช่น มาตรา ๑๔๖๔ (๑) คู่สมรสได้ทำสัญญาก่อน
สมรสแยกไว้เป็นส่วนตัว

(๒) โดยอำนาจกฎหมาย เช่น มาตรา ๑๔๖๔ (๒) ถึง (๕), ๑๔๖๕
ตลอดถึงกรณีตามมาตรา ๑๔๔๕ เมื่อสามีหรือภริยาต้องค่าพิพากษาให้ล้มละลาย สิน
บริคดที่ย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมาย สินบริคดที่ส่วนที่แยกเป็นของแต่ละฝ่ายก็ย่อม
เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นตามมาตรา ๑๔๔๗

(๓) โดยคำสั่งศาล คือกรณีตามมาตรา ๑๔๗๑ - ๑๔๗๒ , ๑๔๘๓ ประกอบ
กับมาตรา ๑๔๔๗

ส่วนบทบัญญัติที่ใช้อยู่กับเฉพาะสินส่วนตัวของหญิงมีสามีนั้น หลักทั่วไปในบรรพ

๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๗ ว่า "หญิงมีสามีนั้น ใน
ส่วนที่เกี่ยวข้องสินส่วนตัวย่อมมีฐานะอย่างบุคคลบุรุษรัญนิตินิติภาวะ"

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหญิงมีสามีตามมาตรา ๓๗ ที่กล่าวถึงความสามารถของหญิง
มีสามีเกี่ยวกับสินส่วนตัวนั้น หมายถึงสินส่วนตัวตามหลักปกติทั่วไป ตลอดถึงสินส่วนตัว
ที่เกิดจากกรณีพิเศษ คือที่เกิดจากการแยกสินบริคดทั้งหมดแล้วด้วย

^๓อนุมติ ใจสมุทร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ ว่าด้วย
บุคคล, (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมาศศาสตร์แห่งประเทศไทย ๒๕๑๕), หน้า ๔๗๗.

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าสินส่วนตัวนั้น สามีหรือภริยาทาง
 มีกรรมสิทธิ์ มีอำนาจจัดการ และจำหน่ายสินส่วนตัวของตนได้โดยลำพัง โดยเฉพาะ
 จะซื้อขาย จำแนกประการใดอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิทธิเข้ามาเกี่ยวข้องกับชักขวาง (คำพิพากษา
 ศาลฎีกา ที่ ๑๓๑ / ๒๔๕๐) กล่าวโดยเฉพาะถ้าเป็นสินส่วนตัวของภริยา สามีย่อมไม่
 มีอำนาจจัดการจำหน่ายหรือกระทำการใด ๆ อันเกี่ยวกับสินส่วนตัวของภริยาทั้งสิ้น และ
 ภริยาย่อมมีสิทธิจับจ่ายใช้สอย จำนำ จำนอง หรือกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับสินส่วนตัว
 ของตนได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสามี เมื่อเป็นเช่นนี้ถึง เวลาคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
 ตายหรือหย่าขาดจากกันก็จะขอให้เอาสินสมรสมาใช้ไม่ได้โดยชอบ เพราะเป็นของ ๆ
 ตนเองที่จะใช้ประโยชน์ของตนเองได้โดยลำพัง ไม่ใช่ทรัพย์สินซึ่งใช้เป็นประโยชน์แก่
 ครอบครัวที่จะเอาสินสมรสมาใช้ได้ เปรียบเหมือนการเช่าหุ้นส่วน หุ้นส่วนจะขอให้
 เอากำไรมาชดใช้ได้ก็แต่สำหรับหุ้นที่นำไปลงในการค้าขายด้วยกันซึ่ง เมื่อเลิกหุ้นยังไม่ได
 รับชดใช้คืน แต่สำหรับของส่วนตัวของหุ้นส่วนแต่ละคนซึ่งมีอยู่ที่บ้านไม่ได้นำมาลงหุ้นค้า
 ขายด้วยกัน แม้จะขาดหายไปผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมไม่มีสิทธิจะเรียกเอากำไรไปชดใช้ การที่
 ทรัพย์สินใดเป็นสินส่วนตัวก็เช่นกัน จึงมีผลแต่เพียงว่าทรัพย์สินนั้นไม่เป็นสินสมรสจะเรียก
 ไร่ให้แบ่งกันอย่างไรสินสมรส เมื่อคู่สมรสตายหรือหย่าขาดจากกันไม่ได้ แต่ทรัพย์สินนั้นได้
 ได้เป็นสินเดิม เมื่อใช้จ่ายหมดสิ้นหรือขาดหายไปจึงจะขอเอาสินสมรสมาใช้ไม่ได้
 เมื่อเป็นของฝ่ายใดฝ่ายนั้นก็ไม่มีกรรมสิทธิ์รวมทั้งอำนาจเด็ดขาดในระหว่างสมรสอย่างไร
 เมื่อหย่ากันก็ยัง เป็นของฝ่ายนั้นอยู่อย่างนั้น

สำหรับทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวของภริยานั้น ถ้าภริยาอนุญาตให้สามีจัดการ
 ตามมาตรา ๑๔๘๖ (๑) วรรค ๒ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าภริยาโดยอมให้สามีเก็บคอก
 ผลมาใช้สอยในบ้านเรือนได้ คอกผลของสินส่วนตัวนั้นได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นของสินส่วนตัว

ของฝ่ายใดตามกฎหมายก็ถือว่าเป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นตามบทบัญญัตินี้มีตัวอย่าง คือ ภริยามีตึกแถวอันเป็นสินส่วนตัวให้คนเช่า ถ้าภริยาเกิดให้ความไว้วางใจแก่สามีเป็น คนจัดการทำสัญญาเช่าและเก็บค่าเช่าจากผู้เช่าตึกแถว ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าภริยา ได้ยอมให้สามีเก็บค่าเช่าตึกแถวมาใช้สอยในกรรบ้านเรือน ซึ่งค่าเช่าตึกแถวถือเป็น ดอกผลของตึกแถวนั้น เช่น นำค่าเช่ามาจ่ายเป็นค่าจ้างภริยาใช้ในบ้าน หรือจัดซื้อ เครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับครอบครัวเป็นต้น เหตุที่ต้องบัญญัติกฎหมายไว้เช่นนี้เป็น เพราะว่าการจัดการนั้นอย่างหนึ่ง ส่วนอำนาจจำหน่ายเป็นอีกอย่างหนึ่ง แม้ ภริยาจะอนุญาตให้สามีเป็นผู้จัดการสินส่วนตัวของคนก็ ภริยาจะไม่ยอมให้สามีเอา ดอกผลไปใช้สอยในการบ้านเรือนก็ได้ เช่น ภริยาให้สามีจัดการเกี่ยวกับบ้านอัน เป็นสินส่วนตัวของภริยา สามีจึงจัดหาคนเช่าเก็บค่าเช่าเอามาใช้สอยในบ้านเรือนได้ แต่อำนาจของภริยานั้น มีผู้เช่าอยู่ภริยาให้สามี ไปเก็บค่าเช่าเท่านั้นจะเอาค่าเช่า นั้นมาใช้สอยไม่ได้ สามีก็ไปแต่เก็บค่าเช่ามาส่งภริยาเท่านั้น จะนำค่าเช่าไป จำหน่ายใช้สอยอย่างไรไม่ได้ เพื่อความสะดวกในการที่จะให้สามีใช้ค่าเช่าในกิจ การบ้านเรือนได้ จึงบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๘๖ (๑) แต่ผลก็ยังมีเท่าที่บัญญัติ ไว้ เพราะทรัพย์สินที่ภริยาให้จัดการนี้เป็นสินส่วนตัวไม่ใช่สินบริบูรณ์ ภริยาให้สามี จัดการเท่าใดก็เท่านั้น กลายเป็นการตั้งสามีเป็นตัวแทน แต่กรรมสิทธิ์ใน ทรัพย์สินเป็นของภริยาอย่างเด็ดขาด ภริยาจะนำไปจำหน่ายจ่ายโอนเป็นประการ ใดๆ ก็ไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสามี

ค่าใช้สอยในการบ้านเรือนในที่นี้จะหมายถึงค่าใช้สอยทุกอย่างไม่ เฉพาะแต่ค่าใช้สอยในการจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวโดย ควรแก่สภาพเท่านั้น ค่าใช้สอยเหล่านี้สามีภริยาต้องช่วยกันออกตามส่วนเท่า ๆ กัน แต่เมื่อภริยาอนุญาตให้สามีจัดการสินส่วนตัวของคนก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าภริยายอม ให้สามีเก็บดอกผลจากทรัพย์สินนั้นมาใช้สอยในการบ้านเรือนได้ เว้นแต่จะปรากฏ ข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่น แต่มีคำหมายความว่า การที่ภริยายอมให้สามีเก็บดอกผลมา

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, เรื่องเดิม, หน้า ๑๕๔.

โชค จารุจินกา, เรื่องเดิม, หน้า ๒๔๕.

ใช้สอยในการบ้านเรือนเช่นนี้จะเป็นเหตุให้ภริยาต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายเหล่านี้มาก
 กว่าสามี เป็นแต่สามีมีสิทธิจะเอาดอกผลอันเป็นทรัพย์สินของภริยามาใช้สอยได้โดยไม่
 ต้องรับอนุญาตจากภริยาอีกเท่านั้น แลความรับผิดชอบของสามีและภริยาในเรื่องนี้คงเป็น
 ไปความเค็ม อนึ่ง ทวิบทไมได้บัญญัติว่าถ้าสามีอนุญาตให้ภริยาจัดการสินส่วนตัวของตน
 บาง จะสันนิษฐานเช่นเดียวกันหรือไม่ว่าสามียอมให้ภริยาเก็บดอกผลมาใช้สอยในการ
 บ้านเรือน ในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่าแม้ทวิบทจะมีได้บัญญัติไว้ ก็ไม่มีเหตุผลว่าควรแตกต่าง
 กันในเรื่องนี้ เพราะภริยาเมื่ออำนาจจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับ
 ครอบครัวโดยควรแก่สภาพตามมาตรา ๑๔๗๐ อยู่แล้ว

นอกจากนั้น มาตรา ๑๔๘๖ (๒) ยังมีบัญญัติไว้ว่า " ในกรณีที่สินบริคคท์หมด
 แล้วสามีหรือภริยาต้องออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสิน
 ส่วนตัวของตน"

ถ้าสามีหรือภริยามีหนี้สินล้นพ้นตัว ฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบในหนี้ที่อีกฝ่ายหนึ่งไต่ทำ
 ขึ้น เนื่องในการใช้สอยสำหรับการบ้านเรือนนั้น"

มาตรา ๑๔๘๖ (๒) วรรคหนึ่งหมายความว่า กรณีเมื่อได้แยกสินบริคคท์
 ออกเป็นสินส่วนตัวแล้ว ทั้งสองฝ่ายย่อมมีหน้าที่ต้องออกค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านเรือน
 ตามส่วนเท่า ๆ กันโดยใช้จากสินบริคคท์ที่แยกออกไปนั้นก่อน ต่อเมื่อสินบริคคท์ที่แยกออก
 ไปนั้นหมดแล้ว จึงใช้จากสินส่วนตัวเท่า ๆ ของแต่ละฝ่ายตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วน
 ตัวที่มีอยู่ในขณะนั้น ที่บัญญัติไว้เช่นนี้เป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย เพราะสินบริคคท์ที่แยก
 ออกไปเป็นทุนและกำไรที่ทั้งสองฝ่ายทำมาหาได้ร่วมกัน จึงสมควรจะออกค่าใช้จ่ายจาก
 เงินจำนวนนี้ตามส่วนเท่า ๆ กัน แต่เมื่อทุนและกำไรหมดแล้ว เหลือแต่สินส่วนตัว
 ของแต่ละฝ่ายเท่า ๆ ก็ไม่ควรจะให้ออกตามส่วนเท่า ๆ กันต่อไป ฝ่ายไหนมีสินส่วนตัว
 มากกว่าก็ควรออกค่าใช้จ่ายมากกว่าตามส่วนที่บัญญัติไว้ โดยเฉพาะถ้าสามีหรือภริยา
 มีหนี้สินล้นพ้นตัว อีกฝ่ายหนึ่งจึงจะต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ฝ่ายซึ่งมีหนี้สินล้นพ้นตัวไต่ทำขึ้น
 เนื่องในการใช้สอยสำหรับการบ้านเรือนนี้แต่ฝ่ายเดียวตาม มาตรา ๑๔๘๖ (๒)
 ที่ว่าสามีหรือภริยามีหนี้สินล้นพ้นตัว ว่าจะหมายถึง - - - -

การมีหนี้สินจนพ้นตัวตามความเป็นจริง กล่าวคือมีหนี้สินมากจนไม่สามารถชำระให้หมดได้ และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ถูกฟ้องให้ล้มละลายได้ เมื่อฝ่ายหนึ่งมีฐานะเช่นนี้ถูกข่มขู่ฟ้องฝ่ายหนึ่ง จะออกค่าใช้จ่ายสงเคราะห์แก่ฝ่ายเดียว

สำหรับกรณีหญิงมีสามีในส่วนที่เกี่ยวกับสินส่วนตัวนั้น กฎหมายยอมให้หญิงมีสามีมีความสามารถบริบูรณ์เช่นเดียวกับบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว แม้หญิงนั้นจะมีอายุไม่ถึง ๒๐ ปีก็ตาม เพราะการสมรสทำให้หญิงบรรลุนิติภาวะ ดังนั้นในกรณีนี้หญิงมีสามีอาจจะเอาสินส่วนตัวของตนออกขาย จำนำ จำนอง แลกเปลี่ยน ยืมให้ใครก็ได้ หรือจะทำสัญญาผูกพันเกี่ยวกับสินส่วนตัวอย่างไรก็ได้

๓.๒.๑ ความหมายของคำว่าหญิงมีสามี

อนึ่งในบทนี้อาจกล่าวถึงความหมายของคำว่าหญิงมีสามีซึ่งเป็นสังเขป คือ

หญิงมีสามี หมายถึงหญิงซึ่งมีสามีถูกต้องตามกฎหมายโดยพิจารณาในเวลาซึ่งทำนิติกรรมเป็นสำคัญว่าเวลานั้นหญิงนั้นเป็นหญิงมีสามีตามกฎหมายหรือไม่

ส่วนการสมรสนั้นถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่นั้น สำหรับกรณีหญิงมีสามีซึ่งเป็นคนต่างคู่หัว-จะต้องพิจารณาตามกฎหมายสัญชาติของหญิงนั้น (ดูมาตรา ๓๐ พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๑ ประกอบ) ในกรณีที่หญิงนั้นเป็นคนไทยจะต้องใช้กฎหมายไทยบังคับ เว้นแต่หญิงนั้นทำการสมรสกับคนต่างคู่หัว ซึ่งอาจต้องนำ พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๑ มาพิจารณาประกอบด้วย

๑๐ โชค จารุจินดา, เรื่อง เกม, หน้า ๒๔๖.

๑๑ อุนุมติ ใจสมุทร, เรื่อง เกม, หน้า ๔๔๑.

สำหรับการสมรสของหญิงไทยซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับคนต่างกวางนั้นทั้งในกฎหมายไทยบังคับ ซึ่งตามกฎหมายไทยในปัจจุบันก็แยกการสมรสออกเป็น ๒ ประเภท คือ การสมรสซึ่งชอบด้วยกฎหมายที่ใช้อยู่ก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ประเภทหนึ่ง และอีกประเภทหนึ่งคือการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ซึ่งไทยบังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ คำว่า "หญิงมีสามี" จึงหมายถึงหญิงมีสามีทั้งสองประเภทที่กล่าวนี้ ตลอดจนหญิงต่างกวางที่ทำการสมรสแล้ว หญิงภายใต้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยการชดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๑

๓.๒.๑.๑ หญิงมีสามีก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕

ก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ นั้น กฎหมายเกี่ยวกับครอบครัวของไทยมีในบังคับแต่เพียงอย่างเดียว คือกฎหมายลักษณะฉัวเมีย (ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายลักษณะฉัวเมีย พ.ศ. ๒๔๗๓) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวที่ใช้ในปัจจุบันนี้ได้อาศัยจารีตประเพณีและกฎหมายลักษณะฉัวเมียเป็นรากฐานสำคัญ ในบางเรื่องได้อาศัยกฎหมายนานาประเทศมาเทียบบัญญัติขึ้นใหม่ก็มี

การสมรสที่มีมาแต่ก่อนนี้จะสมบูรณ์หรือไม่จึงเป็นไปตามกฎหมายลักษณะฉัวเมียเป็นสำคัญ ตามกฎหมายลักษณะฉัวเมีย การเป็นฉัวเมียคือเอาเกณฑการอยู่กินด้วยกันฉัวเมียเป็นหลักสำหรับผู้ที่เป็ฉัวเมียถูกต้องตามกฎหมายเกาลังกล่าวนั้น เมื่อประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ แล้ว พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๓ บัญญัติรับรองกฎหมายลักษณะฉัวเมีย กฎหมายอนที่เกี่ยวกับครอบครัวคงมีผลใช้บังคับอยู่ต่อไปในบางเรื่องตามมาตรา ๔ บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง

- (๑) การสมรสซึ่งได้มีอยู่ก่อนใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแต่การสมรสนั้น ๆ

๑๒ อุนนัฏ ใจสมุทร, เรื่องเกม, หน้า ๔๕๒ .

(๒) การใช้อำนาจปกครอง ความปกครอง การอนุบาล การรับบุตรบุญธรรม ซึ่งมีอยู่ก่อนวันไขประมวลกฎหมายบรรพณีหรือสิทธิและหนี้อันเกิดแต่การนี้ ๆ" มาตรา ๕ "ฐานะของภริยาก่อนไขประมวลกฎหมายบรรพณี อาจพิสูจน์ได้โดยบันทึกในทะเบียนตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้"

อนึ่ง มาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๕ บัญญัติไว้ว่า "ถ้าสามีภริยาซึ่งได้ทำการสมรสกันโดยสมบูรณ์ก่อนวันไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ร้องขอให้บันทึกฐานะของภริยาตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ ให้ไขบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้นำทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียน"

การบันทึก หมายความว่า การจดทะเบียนความลงในทะเบียน เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ อันหมายความว่า การสมรสกันโดยสมบูรณ์ก่อนวันไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ นั้น ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ก็เป็นการสมรสที่สมบูรณ์ ทั้งนี้เป็นเรื่องที่ผู้บัญญัติกฎหมายไม่ประสงค์จะบัญญัติให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับใหม่ย้อนไปใช้บังคับถึงการสมรสที่ชดชวยกฎหมายมาก่อน (อันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน) นี้คือ ความประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มาตรา ๑๔๘๕ บัญญัติว่า การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนแล้ว อันหมายความว่าใช้บังคับเฉพาะกับการสมรสเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ บังคับใช้แล้วเท่านั้น ส่วนการ บันทึก ฐานะของภริยาซึ่งสมรสกันโดยสมบูรณ์ก่อนไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ นั้น ไม่ใช่เป็นการจดทะเบียนสมรสเป็นแต่บันทึกไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ว่า เป็นภริยาตามกฎหมายของชายใดเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ เมื่อสามีภริยาเหล่านี้หย่าขาดจากกัน แม้จะได้บันทึกฐานะของภริยาไว้ดังกล่าวแล้วก็ไม่ต้องจดทะเบียนหย่า ทั้งนี้เพราะมิได้จดทะเบียนสมรส ฟังสังเกตุว่ากฎหมายมิได้บัญญัติให้บันทึกการหย่าไว้ในทะเบียนดังกรณีบันทึกฐานะของภริยา ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่าการหย่านั้นเป็นการสิ้นสุดฐานะของภริยา ซึ่งมีใช้ความ

ประสงค์ - ของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ.
๒๔๗๓ มาตรา ๕ และ พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๔
มาตรา ๒๔

อนึ่ง ฐานะของสามีกฎหมายมิได้บัญญัติให้บันทึกไว้ด้วย

๓.๒.๑.๒ หญิงมีสามีเมื่อใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

ซึ่งมาตรา ๑๔๕๕ บัญญัติวางหลักใหญ่ไว้ว่า "การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้
(ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ไซ้บังคับ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๔)
จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนแล้ว"

อนึ่ง มาตรา ๑๕๕๐ บัญญัติต่อไปว่า "การสมรสระหว่างคนในบังคับไทย
หรือคนในบังคับไทยกับคนต่างประเทศจะทำในเมืองต่างประเทศตามแบบที่กำหนด
ไว้ ในกฎหมายไทยหรือกฎหมายแห่งประเทศนั้นก็ได้"

การจดทะเบียนตามวรรคก่อนนั้น เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลไทยจะเป็น
ผู้ทำตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎหมายไทยก็ได้"

มาตรา ๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๔
บัญญัติว่า "การจะทะเบียนหมายความว่าการขอความลงในทะเบียนเพื่อความ
สมบูรณ์ตามกฎหมาย"

ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๔
ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรส เมื่อปรากฏข้ออายทะเบียนว่าการมิได้เป็น
ไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๕๕, ๑๔๕๖ และ ๑๔๕๗ แห่งประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕

เมื่อชายหญิงได้ทำการสมรสตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ตราบใดที่ยังไม่
ขาดจากการสมรสต้องถือว่าชายหญิงนั้นมีคู่สมรสอยู่ และสำหรับหญิงก็คงได้ชื่อว่า

เป็นหญิงมีสามีตามกฎหมายมาอยู่คนเดียว เช่น กรณีสามีต้องคำสั่งศาล เป็นบุคคลสาปสูญ
ตามมาตรา ๑๕๐๐ (๕) เมื่อศาลยังไม่เพิกถอนคำสั่งนั้น อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้ ซึ่ง
ในเรื่องสาปสูญนั้นไม่เป็นเหตุให้ขาดจากการสมรส เหตุนี้ กรณีสามีสาปสูญหญิงนั้นก็
ยังคงได้ชื่อว่า เป็นหญิงมีสามีตามกฎหมายมาอยู่คนเดียว

๓.๒.๒ กรณีหญิงหลายคนทำการสมรสกับชายคนเดียวก็หรือกลับกันก็ได้
เมื่อการสมรสนั้นถูกต้องตามกฎหมาย หญิงเหล่านั้นก็ได้ชื่อว่า เป็นหญิงมีสามี

๓.๒.๒.๑ ในกรณีที่ เป็นสามีภริยาตามกฎหมายเก่า ภริยาเหล่านั้น เป็น
ภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้เพราะตามกฎหมายลักษณะฉัวเมีย บัญญัติว่า "อันว่า
ลักษณะเมียนั้นมี ๓ ประการ ประการหนึ่งหญิงอันบิดามารดามือให้ เป็นเมียชายได้
ชื่อว่า เป็นเมียกลางเมือง ประการหนึ่ง ชายขอหญิงมาเลี้ยง เป็นอนุภรรยาหล่นเมียหลวง
ลงมาได้ชื่อว่า เป็นเมียกลางนอกประการหนึ่ง หญิงใดทุกข์ยาก ชายช่วยได้ไ้มาเห็น
หมกหน้าทีเลี้ยง เป็นเมีย ได้ชื่อว่าเมียกลางทาสี ฯลฯ" นอกจากนี้ในกฎหมายลักษณะ
บรรพบุรุษที่ได้ไว้อีก ๒ อย่างคือ ภริยาพระราชทานและภริยาทูลขอพระราชทาน โดย
มาตรา ๕ บัญญัติไว้ดังนี้ ผู้มีบันดาศักดิ์ถึงบรรดาศาพ มีภรรยาอันสุขอ มีชั้นหมาก บิดา
มารดาบิดาให้อยู่ด้วยกันก็ดีและมีภรรยาอันทรงพระกรุณาพระราชทานให้ด้วยมีบำเหน็จแก่
ราชการก็ดี และมีภรรยาอันทูลขอและพระราชทานให้ก็ดี และมีนามภรรยาที่ดี และ
มีภรรยาทั้ง ๔ จำพวกนั้นได้อยู่กันด้วยกันตั้งแต่สามขวบขึ้นไป ฯลฯ" ภรรยาเหล่านี้
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นับว่า เป็นภริยาตามกฎหมายจึง เป็นหญิงมีสามี
ความสามารถในการนำนิติกรรมต่าง ๆ ของหญิงซึ่งมีสามีเหล่านี้จึงถูกจำกัดความสามารถ
ทุกคนในฐานะ เป็นหญิงมีสามี และตามมาตรา ๑๖๓๖ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ในส่วนที่เกี่ยวกับมรดกของสามีได้บัญญัติไว้ว่า "ถ้าเจ้ามรดกมีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย
ก่อนที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ หลายคน ยังมีชีวิตอยู่ ภริยา
เหล่านี้ทั้งหมดรวมกันมีสิทธิได้รับมรดกตามลำดับรับและส่วนแบ่งตั้งระบุมไว้ใน มาตรา
๑๖๓๕ แต่ในระหว่างกันเองให้ภริยานอกระยะกมีสิทธิได้รับมรดกถึงส่วนที่ภริยาหลวง
จะพึงได้รับ"

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มาตรา ๑๔๕๕ ได้บัญญัติ
 เจื่อนใจในการสมรสไว้ว่าการสมรสจะทำได้ก็เมื่อ (๓) "ชายหรือหญิงมิได้เป็นคู่
 สมรสของบุคคลอื่นอยู่" คำว่า "คู่สมรสของบุคคลอื่นนี้" หมายถึงคู่สมรสตามกฎหมาย
 ก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ และคู่สมรสตามประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ด้วย เมื่อการสมรสนั้นยังมิได้ชากจากกัน^{๑๓} นับว่า
 เป็นผู้ที่มิใช่คู่สมรสอยู่แม้จะมีโคอยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภริยาโดยวางหรือแยกกันอยู่ก็ตาม
 และตามมาตรา ๑๒๒๘ มิได้สิ้นไปซึ่งสิทธิในการสืบมรดกซึ่งกันและกัน ผลของการฝ่า
 ผืนเจื่อนใจข้อนี้ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่อย่างไรก็ดี มาตรา ๑๔๕๕ บัญญัติวาง
 หลักไว้ว่า "บุคคลใดจะอ้างว่าการสมรสเป็นโมฆะหรือโมฆียะไม่ได้ นอกจากจะพิพาก-
 ษาว่าเป็นเช่นนั้น" โดยเหตุนี้ ในระหว่างที่การสมรสยังคงอยู่นั้น หญิงซึ่งทำการ
 สมรสโดยจดทะเบียนถูกต้อง (สมรสชอบ) กับคู่สมรสของหญิงอื่นจึงได้ชื่อว่าเป็นหญิง
 มีสามี ตกอยู่ในฐานะผู้หย่อนความสามารถตามกฎหมายในฐานะเป็นหญิงมีสามี จนกว่า
 ศาลจะพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ

สำหรับหญิงซึ่งอยู่กินด้วยกันฉันท์สามีภริยากับ คู่สมรสของผู้หนึ่งก็ดี หรือมิ
 ใช่คู่สมรสของผู้หนึ่งก็ดี โดยมีโคจดทะเบียนสมรสตามกฎหมาย หญิงนั้นมิได้ชื่อว่าเป็น
 หญิงมีสามีตามกฎหมายปัจจุบัน (มาตรา ๑๔๕๕)

๓.๒.๒.๒ ในกรณีเป็นสามีภริยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ ๕ จะนับว่าเป็นการสมรสที่สมบูรณ์เมื่อโคจดทะเบียนแล้ว (มาตรา ๑๔๕๕)
 ส่วนการสมรสที่สมบูรณ์โดยโคจดทะเบียนแล้วและการสมรสนั้นบกพร่องในเจื่อนใจบาง
 ประการที่ทำให้การสมรสตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๔๕๕ (๒) (๓) (๕) , ๑๔๕๐
 และ ๑๔๕๕ (๔) , ๑๔๕๑ หรือโมฆียะ (มาตรา ๑๔๕๑ วรรค ๒) ตามกฎหมาย
 นั้นมีผลตามมาตรา ๑๔๕๕ ถึงกล่าวแล้ว ส่วนการสมรสผิดเจื่อนใจบางข้อเป็นเหตุให้
 การสมรสนั้นอาจถูกเพิกถอนได้เท่านั้น เช่น เพราะอายุของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ครบ

^{๑๓} อนุมติ ใจสมุทร, เรื่องเกม, หน้า ๔๔๖.

ตามกฎหมายมาตรา ๑๔๕(๑), ๑๔๕ หรือหากความยินยอมของบิกามารคา หรือ
ผู้ปกครอง มาตรา ๑๔๓, ๑๔๓ ในกรณีเหล่านี้ตามมาตรา ๑๔๕ บัญญัติว่า
"เมื่อมีการ เพิกถอนการสมรสให้นำบัญญัติอันว่าควมการขาดจากการสมรสโดยการ
หย่าตามคำพิพากษาของศาลมาบังคับโดยอนุโลม"

๓.๒.๓ หญิงมีสามีตามกฎหมายอาจพ้นจากสถานะของการ เป็นหญิงมีสามี

เมื่อใด

ในกรณีที่หญิงมีสามีนั้นเป็นหญิงมีสามีตามกฎหมาย แต่อาจทำให้หญิงมีสามี
นั้นพ้นจากสถานะของการเป็นหญิงมีสามีได้ เมื่อเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้คือ

- (๑) ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะหรือโมฆียะ ตามมาตรา ๑๔๘
- (๒) การสมรสถูกเพิกถอนตามมาตรา ๑๔๖
- (๓) ขาดจากการสมรส

(ก) สามีตาย (ไม่รวมกรณีสามีสาปสูญ ซึ่งเป็นเพียง เหตุพ้องหย่า
ตามมาตรา ๑๕๐(๕))

(ข) เมื่อหย่าโดย

- หย่าโดยความยินยอม (มาตรา ๑๔๘, ๑๔๙)
- หย่าโดยคำพิพากษาของศาล (มาตรา ๑๔๘, ๑๕๐, ๑๕๑ วรรค ๒)

เมื่อมีการตีกรณีหนึ่งดังกล่าวก่อเกิดขึ้น นับแต่นั้นไป หญิงนั้นมิได้ชื่อว่า เป็นหญิงมีสามี
ย่อมมีความสามารถตั้งบุคคลผู้บรรณินิติภาวะแล้ว เว้นกรณีที่เพิกถอนการสมรสและ
หญิงนั้นเป็นผู้เยาว์อยู่ในเวลาเมื่อศาลสั่ง และกรณีการสมรสเป็นโมฆะหรือโมฆียะ
เมื่อศาลพิพากษาแสดง เช่นนั้นหญิงยัง เป็นผู้เยาว์อยู่

๓.๒.๘ หญิงมีสามีไม่ใช่ผู้ไร้ความสามารถ

หญิงมีสามีมีความสามารถเป็นหลัก การหย่อนความสามารถเป็นเพียงข้อยกเว้น หมายความว่าตามหลักแล้วต้องถือว่าหญิงมีสามีมีความสามารถที่จะทำนิติกรรมใด ๆ ก็ได้ ถึงบุคคลทั่วไป ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ฉะนั้น หญิงมีสามีหย่อนความสามารถเฉพาะเท่าที่กฎหมายบัญญัติจำกัดความสามารถเอาไว้เท่านั้น ๙๘

บทบัญญัติจำกัดความสามารถของหญิงมีสามีบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๘ ว่า "ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติทั้งหลายต่อไปนี้ หญิงมีสามีถ้ามิได้รับอนุญาตของสามี หากอาจทำการอันหนึ่งอันใดที่จะผูกพันสินบริภัณฑ์ได้ไม่

การกระทำลงฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ ท่านว่าเป็นโมฆียะ"

จากบทบัญญัตินี้แสดงว่าการอื่นใดที่สร้างขึ้นเมื่อตามกฎหมายไม่ผูกพันสินบริภัณฑ์แล้ว การนั้นหญิงมีสามีย่อมมีความสามารถที่จะทำได้ เหตุนี้หลักในคำพิพากษาศาลฎีกาจึงถือข้อนี้เป็นสาระสำคัญว่านิติกรรมใด ๆ ที่หญิงมีสามีสร้างขึ้น ย่อมผูกพันหญิงนั้นเป็นการส่วนตัวในฐานะที่เป็นคู่กรณี เพราะหญิงมีสามีนั้นแท้จริงแล้ว เป็นบุคคลผู้มีความสามารถ เพราะบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่การใดที่จะทำให้ผูกพันสินบริภัณฑ์ จะต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน จึงเห็นได้ว่าความจริงหญิงมีสามีนี้ไม่ใช่ผู้ไร้ความสามารถ เป็นแต่ผู้ไม่สามารถ และไม่สามารถเฉพาะเรื่องที่จะทำนิติกรรมผูกพันสินบริภัณฑ์ เหตุผลสำคัญอยู่ที่ว่าจะสนับสนุนอำนาจจัดการของสามี และเพื่อให้หญิงอยู่ในอำนาจของสามี ๙๙ เพื่อความเข้าใจ เห็นควรกล่าวถึงประวัติเรื่องนี้ คือแต่ก่อน ๆ มานี้

๙๘ อนุัติ ใจสมุทร, เรื่องเดิม, หน้า ๕๕๘.

๙๙ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม ๑ (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสาส์น, ๒๕๐๘) หน้า ๒๕๑.

การดำรงชีพของมนุษย์อาศัยแรงกำลังเป็นพื้น กล่าวคือผู้ใดมีแรงกำลังมาก ก็สามารถดำรงชีพอยู่ได้ เพราะเหตุนี้หญิงซึ่งเป็นเพศที่อ่อนแอจึงไม่สามารถครองตน และจัดการทรัพย์สินของตนโดยลำพังเองได้ ต้องมีเพศชายเข้าช่วยเหลือโดยจัดการแทนให้ หรือให้ความเห็นเป็นคำอนุญาตหรือยินยอม

ในกฎหมายโรมันสมัยต้น ปรากฏว่าหญิงนั้นอยู่ในความปกครองตลอดชีพของตน^{๑๖} กล่าวคือ เมื่อยังไม่ไ้ทำการสมรสหญิงอยู่ในความปกครองของบิดา หากบิดาตายก็อยู่ในความปกครองของชายที่เป็นหัวหน้าในครอบครัวนั้น ครั้นเมื่อไ้ทำการสมรสแล้ว หญิงก็อยู่ในความปกครองของสามี หากสามีตาย ก็อยู่ในความปกครองของชายที่เป็นหัวหน้าในครอบครัว อันอาจเป็นบุตรชายคนโตของตนก็ได้ ในกฎหมายไทยของเราครั้งก่อนก็เช่นเดียวกัน หญิงอยู่ในความคุ้มครองหรือที่เรียกกันในครั้งนั้นว่าหญิงต้องอยู่ใน "อำนาจอิสระ" ตลอดชีพ^{๑๗} ในกฎหมายลักษณะฉัวเมีย มาตรา ๙๕ บัญญัติว่า "บุตรที่านบิดามารคายังมิได้ประกอบสามีให้ไซ้ บิดามารคานั้นเป็นอิสระแก่บุตร ถ้าชายใดพึงใจคว้ยลูกทานให้ค้านับบิดามารคาคตามประเพณีให้บิดามารคาคให้ สามีจึงเป็นอิสระแก่ภรรยา...." (กฎหมายราชบุรี เล่ม ๑ หน้า ๓๓๖) แสดงว่าหญิงนั้นเป็นคนหย่อนความสามารถอยู่ในความคุ้มครองของชายตลอดกาล

^{๑๖} คร. จิต เสรฐรูปุตร, เรื่องเก้ม, หน้า ๑๐๘.

^{๑๗} คร. จิต เสรฐรูปุตร, คำอธิบายกฎหมายนิติกรรมและหนี้ เจม ๑. (พระนคร : โรงพิมพ์แสงทองการพิมพ์ ๒๕๑๒), หน้า ๑๐๗.

ครั้นมาในสมัยนี้ วิธีการดำรงชีพของบุคคลได้เปลี่ยนแปลงไปแทนที่จะอาศัยแรงกำลัง เป็นต้น กลับอาศัยมันสมองหรือสติปัญญาความรู้เป็นหลักแห่งการครองชีพและการจัดการทรัพย์สินของตน ความคิดเห็นในปัจจุบัน การไร้ความสามารถของหญิง โดยเหตุมีเพศเป็นต้นไม่เป็นที่ — ระวังกันแล้วในปัจจุบัน เมื่อหญิงนั้นบรรลุนิติภาวะแล้วย่อมถือว่ามีความสามารถบริบูรณ์

ตามกฎหมายไทยของ เรานั้นได้บัญญัติถึงความสามารถของหญิงมีสามีเป็นหลัก โดยย่อดังนี้ คือ

(๑) ในส่วนที่เกี่ยวกับสินส่วนตัวนั้น ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า หญิงมีสามีย่อมมีฐานะอย่างบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ คือ ทำนิติกรรมผูกพันสินส่วนตัวของตนได้โดยไม่ต้องขออนุญาตใคร

(๒) ในส่วนที่เกี่ยวกับสินบริภคณ์นั้น มาตรา ๓๘ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า "...หญิงมีสามีถ้ามิได้รับอนุญาตของสามี หากอาจทำการอันหนึ่งอันใดที่จะผูกพันสินบริภคณ์ได้ไม่"

ปัญหาในที่นี้มีว่า เหตุใดหญิงมีสามีจึงหย่อนความสามารถเกี่ยวกับนิติกรรมที่ผูกพันสินบริภคณ์ดังกล่าวข้างต้น ในเรื่องนี้อาจมีทางอธิบายได้เป็น ๒ ทาง^{๑๘} คือ

(๑) หญิงมีสามีหย่อนความสามารถนั้นเนื่องจากสามีมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินที่เรียกว่าสินบริภคณ์ ดังมาตรา ๑๘๖๘ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กล่าวไว้ว่า สามีเป็นผู้จัดการสินบริภคณ์ เมื่อสามีเป็นผู้จัดการสินบริภคณ์เช่นนี้ ผลจึงเป็นว่า เมื่อหญิงมีสามีจะทำนิติกรรมผูกพันสินบริภคณ์จึงต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อน เป็นธรรมดา อนึ่ง มาตรา ๑๘๖๘ ยังกล่าวต่อไปว่า ถ้าในสัญญาก่อนสมรสได้ตกลงไว้ให้ภริยาเป็นผู้จัดการสินบริภคณ์ หรือว่าเป็นผู้จัดการร่วมกับสามี การจัดการสินบริภคณ์ก็จะเป็นไปตามที่ตกลงในสัญญาก่อนสมรสนั้น ทั้งนี้ หากมีการตกลงในสัญญาก่อนสมรสว่าภริยาเป็นผู้จัดการสินบริภคณ์แล้ว ผลจึงเป็นว่าหญิงมีสามีไม่หย่อนความสามารถ

^{๑๘} กร. จิต เศรษฐบุกร, เรื่อง เกม, หน้า ๑๐๘ - ๑๑๒.

กล่าวคือ สามารถจะทำนิติกรรมผูกพันสินบริคณห์ใดโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตหรือคำยินยอมจากสามี มาตรา ๑๕๕ ยังบัญญัติสนับสนุนต่อไปว่า การฟ้องคดีเกี่ยวกับสินบริคณห์นั้น ภริยาจะฟ้องได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากสามี นอกจากนี้ทำสัญญาก่อนสมรสกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น คือตกลงกันก่อนสมรสว่าภริยาสามารถฟ้องคดีเกี่ยวกับสินบริคณห์ใดโดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากสามี

ความเห็นในทางที่หนึ่งนี้ย่อมมีผลตามกฎหมายที่สำคัญ คืออาจจะตกลงกันโดยทำสัญญาก่อนสมรสยกเลิกฐานะการหย่อนความสามารถของหญิงมีสามีได้โดยตกลงในเรื่องการจัดการสินบริคณห์ตามมาตรา ๑๕๕ ข้างต้น ทั้งนี้หลักการหย่อนความสามารถของหญิงมีสามีจึงเป็นหลักที่เพิกถอนได้ หากใช้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนเพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของระบบครอบครัวไม่ นอกจากนั้น ยังมีผล ตามกฎหมายที่แปลออกไป คือ หากได้ทำความตกลงในสัญญาก่อนสมรสว่าภริยาเป็นผู้จัดการสินบริคณห์แต่ผู้เดียวดังนี้ สามีจะทำนิติกรรมผูกพันสินบริคณห์ใดก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากภริยาก่อน (ความเห็นในทางที่หนึ่งนี้มีส่วนดีในข้อที่ว่า ได้แสดงความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติเพราะมีเพศต่างกัน)

(๒) ความเห็นในทางที่สอง อธิบายสาเหตุแห่งการหย่อนความสามารถของหญิงมีสามีว่า หญิงมีสามีหย่อนความสามารถเพราะสามีมีอำนาจในตักริยา (ไม่ใช่ทรัพย์สินดังความเห็นในทางที่หนึ่ง) ทั้งนี้ มาตรา ๑๕๕ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า " สามีเป็นหัวหน้าในครอบครัว เป็นผู้เลือกที่อยู่และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในเรื่องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดู" ถ้าเข้าใจเช่นนี้แม้ในสัญญาก่อนสมรสจะได้ตกลงว่าสามีไม่มีอำนาจในการจัดการสินบริคณห์ แต่ให้ภริยา มีอำนาจในการจัดการสินบริคณห์แต่ผู้เดียวก็ตาม หญิงมีสามีก็ยังคง เป็นคนหย่อนความสามารถอยู่นั่นเอง เพราะสามียังมีอำนาจในตักริยาอยู่สัก หลักการหย่อนความสามารถของหญิงมีสามีจึงไม่อาจถูกเพิกถอนได้ตามชอบใจ ทั้งนี้ หากในสัญญาก่อนสมรสได้ตกลงให้ยกเลิก

ความหย่อนความสามารถของหญิงมีสามีขึ้น ความตกลงนั้นก็ เป็นโมฆะ เพราะขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนโดยไม่สอดคล้องกับหลักวิชาความมั่นคงของสถาบัน ครอบครัวและมาตรา ๑๕๕ วรรค ๒ ก็ได้อ้างถึง"

ความเห็นในทางที่สองซึ่งอธิบายสาเหตุการหย่อนความสามารถของหญิงมี สามีว่า เป็นการตัดทอนความสามารถเพื่อให้หญิงมีสามีอยู่ในอำนาจของสามีนี้ แม้ จะมีข้อตำหนิกล่าวคือ อธิบายไม่ไคว่่า ทำไมหญิงมีสามีจึงหย่อนความสามารถเฉพาะ ทรัพย์สินประเภทสินบริคณห์เท่านั้น ส่วนสินส่วนตัวของหญิงมีสามีนั้นตนกลับไม่หย่อน ความสามารถ คังนี้ก็ตาม แต่กรู้สึกว่าเป็นคำอธิบายที่มีเหตุผลมากกว่า^{๑๕}

นิติกรรมอันหญิงมีสามีทำไปนั้น แม้จะไม่ได้รับอนุญาตจากสามี ไม่ผูกพัน สินบริคณห์ก็ยังสมบูรณ์ผูกพันสินส่วนตัวของภริยาได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๕ / ๒๔๓๓ , ๘๐๑ / ๒๔๓๔) ทั้งนี้เป็นผลจากมาตรา ๓๗ ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ที่บัญญัติให้หญิงมีสามีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินส่วนตัวย่อมมีฐานะอย่างบุคคล ผู้บรรลุนิติภาวะ เช่น ภริยาไปกู้เงินเขามาเล่นไฟโดยสามีมิได้อนุญาต นิติกรรม การกู้ยืมนั้น แม้จะเป็นโมฆะสามีอาจบอกอ้างไม่ผูกพันสินบริคณห์ได้ก็จริง แต่ถาภริยา

^{๑๕}กร. จีที เกรมฐนุคร, เรื่องเดิม, หน้า ๑๑๒

หมายเหตุ พระยาเทพวิฑูร ได้อ้างไว้หนังสือ คำอธิบายประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ - ๒ หน้า ๑๕๕ ว่า " เหตุอันแท้จริงซึ่งกฎหมายจำกัดความ สามารถของหญิงมีสามีนั้น เนื่องแต่ความเคารพต่ออำนาจอิสระของสามีในฐานะที่เป็น หัวหน้าในครอบครัว..... "

มีสินส่วนตัว เจ้าหนี้ยังฟ้องร้องให้กรียารับผิดและบังคับชำระหนี้เอาจากสินส่วนตัว
 ของกรียาได้ ฐานะครั้งนี้ทำให้นางสงสัยว่าเมื่อโมฆียะกรรมถูกสาปมีบอกกลาง ตกเป็น
 โฆฆะเสียแล้ว (มาตรา ๑๓๘) จะมีอะไรที่เจ้าหนี้ที่จะฟ้องร้องให้กรียารับผิด
 ได้อีก แต่ข้อสงสัยนี้เป็นอันตกไปเมื่อใช้มาตรา ๑๓๖ บังคับ โดยเมื่อนิติกรรมที่จะ
 ถูกพ้นสินบริกณฑ์จะตกเป็นโฆฆะก็จริง แต่ยังไม่เข้าแบบหรือลักษณะ เป็นนิติกรรมที่จะถูก
 พ้นสินส่วนตัวได้โดยสมบูรณ์ และก็เป็นข้อที่จะต้อง สันนิษฐานตามความสุจริตของกรียา
 (มาตรา ๕; ๓๖๘) ว่าได้ตั้งใจว่าถ้าการที่ตนได้ทำไปนั้น แม้ไม่สมบูรณ์ผู้พ้นสิน
 บริกณฑ์ เพราะสามีไม่อนุญาตหรือให้สัต์ยาก็มีความว่านางจะให้สมบูรณ์ผู้พ้นสินส่วนตัว
 ของตนเองถ้าหากมี ดังนั้นจึงเป็นที่เห็นได้กระหนกยิ่งขึ้นว่า หญิงมีสามีไม่ใช่ผู้ไร้ความ
 สามารถ หากแต่ถูกจำกัดความสามารถโดยกฎหมาย การใดที่ทำไปแม้จะตกอยู่ใน
 ขอบห้ามของชาย ตรา ถูกบอกกลาง เป็นโฆฆะ ตามมาตรา ๓๘, มาตรา ๑๓๗, มาตรา
 ๑๓๘ ก็ยังอาจสมบูรณ์ มีผลผู้พ้นได้ด้วยประการอื่น แม้จะได้หย่าขาดจากสามีกรียา
 มาเป็นโสด ทรัพย์สินทั้งหลายที่หญิงมีอยู่ก็ยัง เป็นประกันการชำระหนี้ที่ตนได้ก่อขึ้นไว้
 นั้นตลอดมา

นิติกรรมที่ผู้พ้นสินส่วนตัวอันเห็นได้ชัดก็คือ นิติกรรมที่กำหนดว่ามีผลตาม
 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินใดทรัพย์สินหนึ่งอันเป็นสินส่วนตัว เช่น ขาย หรือให้เช่า
 ที่ดินอันเป็นสินส่วนตัว^{๒๐} ทั้งนี้ หญิงมีสามีย่อมสามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ โดยไม่
 ต้องได้รับอนุญาตจากสามี แต่ก็มีนิติกรรมที่ไม่ได้กำหนดว่ามีผลตามกฎหมายเกี่ยวกับ
 ทรัพย์สินส่วนตัวหรือสินบริกณฑ์ เช่น หญิงมีสามีกู้ยืมเงินเข้ามา หรือไปทำสัญญาค่า
 ประกัน ปัญหาจะจะมีถ้าหากหญิงมีสามีได้ทำนิติกรรม ดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาต
 จากสามีก่อน ทั้งนี้ นิติกรรมจะเป็นโมฆียะ หรือประการใดนั้นได้กล่าวมาในข้างต้น

แล้วว่าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินส่วนตัวนั้น นิติกรรมเดียวกันนี้ย่อมสมบูรณ์ตามมาตรา ๓๗ แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินบริกคณนั้นย่อมเป็นโมฆียะตามมาตรา ๓๘ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๖ / ๒๕๐๓ ซึ่งศาลได้เคยวินิจฉัยว่าภริยาไม่ทำสัญญากู้ยืมเข้ามาโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือคำอนุญาตจากสามีนั้น แม้สามีจะได้บอกล้างนิติกรรมกู้ยืมนั้นแล้ว การบอกล้างของสามีจะเป็นผลทำให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะได้ก็เฉพาะแต่เพียงเท่าที่ผูกพันสินบริกคณตามมาตรา ๓๘ เท่านั้น หากได้กระทำให้ตกเป็นโมฆะทั้งหมดไม่เพราะหญิงมีสามีเป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะแล้ว นิติกรรมที่ทำการขึ้นจึงสมบูรณ์ ผูกพันในทรัพย์สินส่วนตัวของภริยาตามมาตรา ๓๗

ที่ว่านิติกรรมที่มีใ้ระบว่ามีผลตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินชนิดใดนั้น นิติกรรมดังกล่าวมี ผลบังคับเกี่ยวกับสินบริกคณซึ่งต่อมาถูกแยกออกเป็นสินส่วนตัวได้

อนึ่ง โดยที่ มาตรา ๑๔๘๗ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า เมื่อแยกสินบริกคณแล้วส่วนที่แยกออกเป็นของสามีหรือภริยาคตกเป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น ทั้งได้กล่าวไว้ข้างต้น ทั้งนี้จึงมีปัญหาเกี่ยวกับนิติกรรมที่ไม่ได้กำหนดว่ามีผลตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทใด และหญิงมีสามีได้ทำลงโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือคำอนุญาตจากสามี นิติกรรมดังกล่าวสมบูรณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินส่วนตัวและไม่สมบูรณ์เป็นโมฆียะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินบริกคณนั้น ในขณะใด คือ นิติกรรมสมบูรณ์ในขณะทำสัญญาหรือภายหลังต่อมาก็ได้ เกี่ยวกับปัญหาเรื่องนี้ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยดังนี้ กล่าวคือ เดิมหญิงมีสามีไปกู้เงินโจทก์มาโดยสามีไม่ได้รับเห็นยินยอม โจทก์จึงฟ้องเรียกให้ชำระ เงินกู้ นั้น และศาลก็ได้พิพากษาให้หญิงมีสามีนี้ใช้เงินกู้ให้แก่โจทก์ ๆ ไปยืมที่นาซึ่งเป็นสินบริกคณของหญิงนั้นกับสามี สามีร้องชดทรัพย์ว่าตนมิได้ยินยอมให้ภริยากู้ จึงบอกล้างนิติกรรมเงินกู้นั้น ศาลสั่งถอนการยึดที่นานั้น ทั้งนี้ โจทก์จึงมาฟ้องขอให้ศาลสั่งแยกสินบริกคณ คือ แบ่งแยกที่นานั้นออกเพื่อจะเอาส่วนของภริยามาใช้หนี้เงินกู้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าตามมาตรา ๑๔๘๓ เจ้าหนี้ขอให้แยก

สินบริคณห์ได้เสมอ และ เมื่อแยกแล้วทรัพย์สินส่วนของหญิงกลายเป็นสินส่วนตัวของหญิง ซึ่งเจ้าหนี้มีสิทธิจะชำระหนี้ได้จากสินส่วนตัวตามมาตรา ๓๗ ดังนี้หมายความว่า นิติกรรมได้สมบูรณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับสินส่วนตัวนั้น ทั้งนี้แม้ในขณะที่ทำสัญญายังมีได้มีการ แยกสินบริคณห์และส่วนของหญิงมีสามียังรวมเป็นสินบริคณห์อยู่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๘ / ๒๔๘๘ ระหว่าง นายเคื้อ จันทอม โจทก์ นางนามกับพวกจำเลย) และ ศาลได้พิพากษาคดีท่านองนี้ก็คือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๕ / ๒๕๐๘ ระหว่างนาง นิล บัววาริ โจทก์ นางย้อย รัตนภักดีจำเลย นายเจริญ รัตนภักดี ผู้ร้องสอด และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๑ / ๒๕๐๘ ระหว่าง นายเทพ คงบุญมี โจทก์ นางแจระ สุกากุล จำเลย นายเกลื่อน สุกากุล ผู้ร้องขัดทรัพย์ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๔๔ / ๒๕๑๐ ระหว่างนายปราโมทย์ ศิริพูน โจทก์ นางปัด สนั่นน้ำหนัก จำเลย นายวน สนั่นน้ำหนัก ผู้ร้องขัดทรัพย์ ศาลได้วินิจฉัยเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ของหญิง มีสามีมากขึ้นไปอีก กล่าวคือ หญิงมีสามีเงินโจทก์ ต่อมาโจทก์ฟ้อง เป็นเจ้าหนี้ตาม คำพิพากษายึดสินสมรสฝ่ายสามีร้องขัดทรัพย์ ซึ่งในคดีก่อน ๆ มานั้น ศาลก็รับคำร้อง ขัดทรัพย์และถอนการยึด แต่คราวนี้ศาลกลับยกคำร้องของสามีว่า เป็นหน้าที่ของ สามี ที่จะร้องขอต่อศาลให้กันส่วนของตนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๗

ผลผูกพันสินส่วนตัวของภริยานั้นอาจเกิดผูกพันโดยนิติกรรมทำโดยภริยาหรือ สามีก็ได้ นิติกรรมทำโดยภริยาอาจผูกพันสินส่วนตัวได้ ๒ ทาง ทางหนึ่งภริยา ตกลงกับเจ้าหนี้ว่ามีให้ยึดทรัพย์สินอื่นนอกจากสินส่วนตัว หรือเอาสินส่วนตัวไป จำหน่ายจ่ายโอน เกิดสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้จะขอบังคับเอาแก่ทรัพย์สินส่วนตัวนั้นได้ โดยเฉพาะ (มาตรา ๒๑๓) อีกทางหนึ่ง ภริยาทำนิติกรรมใดที่จะผูกพันสินบริคณห์ ไม่ได้ เพราะมิได้รับอนุญาตจากสามี แม้นิติกรรมนั้นจะไม่ผูกพันสินบริคณห์ก็ยังมี

ผูกพันสินส่วนตัวของภริยาไต่ถามที่ศาลฎีกาที่ ๑๑๓๕ / ๒๔๗๓ และ ๘๐๑ / ๒๔๗๔ ทั้งนี้เป็นผลของมาตรา ๓๗ ที่บัญญัติว่า หญิงมีสามี นั้นในส่วนที่เกี่ยวข้องสินส่วนตัวย่อมมีฐานะอย่างบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ แยกตัวกันถ้า เป็นนิติกรรมที่สามีทำไป มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๘ + ๒๔๗๖ วินิจฉัยว่ามีผลผูก พันสินบริคนพร้อมตลอดไปถึงสินส่วนตัวของภริยาคอย ภริยาจะใคร่เห็นยินยอมควย หรือไม่ ๆ สำคัญ เหตุผลก็เนื่องจากสามีเป็นตัวแทนของภริยาใน การจัดหาเลี้ยง ครอบครัว เมื่อทำนิติกรรมใด ๆ ไป ซึ่งผลสุดท้ายมุ่งหมายจะหาเลี้ยงดูกัน ภริยา ก็ต้องรับผิดชอบตัวการ ผลจึงผูกพันไปถึงสินส่วนตัวของภริยาคอย ต่างกันก็แต่ว่า วงเขตขอบอำนาจจัดการในฐานะตัวแทนของสามีกว้างกว่า เพราะโดยปกตินิยมสามี เป็นผู้จัดหาเลี้ยง ส่วนภริยาอาจมีวงเขตที่จะ เป็นตัวแทนได้เฉพาะในกิจการ เกี่ยวในครัว เรือน หรือในเหตุผลเงินจำเป็น แต่ถ้าสามีทำนิติกรรมเพื่อได้ผลประโยชน์ จะมี ผลผูกพันสินส่วนตัวของภริยาไม่ได้ เพราะมิได้ทำไปเพื่อหาเลี้ยงดูกัน ภริยามิได้ ประโยชน์อะไรควย

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

(๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๑ / ๒๔๗๔ ได้ความว่า ภริยาจำเลย ที่ ๑ ได้กู้เงินโจทก์ไปซื้อรถยนต์เพื่อรับจ้างบรรทุกสิ่งของเป็นจำนวนเงิน ๒๐๐๐ บาท แต่จำเลย ที่ ๑ มิได้ใคร่เห็นยินยอมควย ครั้นภริยาจำเลยที่ ๑ ตายลงโจทก์จึงฟ้อง ขอให้จำเลยซึ่งเป็นผู้รับมรดกใช้คืนเงินและดอกเบี้ยมีปัญหาวว่า จำเลยที่ ๑ จะต้อง รับผิดชอบหรือไม่

ศาลฎีกาเห็นว่านิติกรรมที่ภริยาจำเลยที่ ๑ ทำโดยมิได้รับอนุญาตจากสามี นับเป็นโมฆะกรรม แต่นิติกรรมนั้นย่อมสมบูรณ์ในทรัพย์สินส่วนตัวของภริยาจำเลยที่ ๑ เมื่อจำเลยที่ ๑ เป็นผู้รับมรดกของภริยา และเป็นผู้จัดการมรดกควยก็มีหน้าที่ ต้อง เอาทรัพย์สินส่วนตัวของภริยาใช้หนี้โจทก์

หมายเหตุ คำพิพากษาศาลฎีกาในชั้นหลังไม่ถือว่ากรณีที่ริยาทำสัญญา
กู้เงินเป็นนิติกรรมที่จะผูกพันสินบริคณห์ตามมาตรา ๓๘ ฉะนั้น ริยามีความสามารถ
ทำได้โดยสมบูรณ์ ไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากสามีแต่ประการใด

(๒) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๘/๒๔๘๘ ความว่าคดีนี้เนื่องมาจาก
ภริยากู้เงินโดยมิได้รับอนุญาตจากสามี โจทก์ชนะคดีแล้วร้องขอแยกสินบริคณห์บังคับ
ชำระหนี้

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หญิงมีสามีเป็นบุคคลบุรุษบรรลุนิติภาวะแล้ว นิติกรรม
ที่ทำขึ้นจึงผูกพันหญิงได้ตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๑๔๘๓ เจ้าหนี้มีสิทธิขอให้แยก
สินบริคณห์ออกเป็นส่วนตัวของหญิงเพื่อบังคับคดีได้ โดยมีคำขอจำกัดว่าจะต้องเป็น
กรณีหญิงกอดหนี้ขึ้นตามมาตรา ๓๘ และ ๔๑

(๓) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๕ / ๒๔๕๐ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า
กรณีที่ริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยอมมีสิทธิที่จะยึด
สินบริคณห์มาแบ่งแยกส่วนของผู้ล้มละลายได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓
มาตรา ๒๒, ๑๐๘ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘๔

ผู้ร้องอ้างว่าหนี้เดิมเป็นหนี้ไม่ผูกพันสินบริคณห์นั้น ศาลฎีกาเห็นว่าหญิง
มีสามีเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว นิติกรรมที่ทำขึ้นจึงผูกพันหญิงตามมาตรา ๓๗
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๔) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๖/๒๕๐๓ ได้ความว่าโจทก์ฟ้องเรียก
เงินจากจำเลยตามสัญญาพร้อมดอกเบี้ย

ศาลฎีกาเห็นว่า แม้จะฟังว่าสามีจำเลยเป็นสามีที่ชอบด้วยกฎหมาย และ
สามีจำเลยได้บอกกลางสัญญานี้แล้ว การบอกกลางของสามีจำเลยจะเป็นผลทำให้สัญญา
นั้นตกเป็นโมฆะได้ ก็แต่เฉพาะเพียงที่จะผูกพันสินบริคณห์ตามมาตรา ๓๘ เท่านั้น
หาได้กระทำให้ตกเป็นโมฆะทั้งหมดไม่ เพราะหญิงมีสามีเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะ
แล้ว นิติกรรมที่ทำขึ้นจึงยังสมบูรณ์ผูกพันในทรัพย์สินส่วนตัวของจำเลยตามมาตรา ๓๗ ประ
กฏมาตรา ๑๔๘๓ จึงมีสิทธิที่จะบังคับเอาจากทรัพย์สินส่วนตัวของจำเลยได้

ต่อมามีคำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งนับว่ากลับหลักเดิมที่วินิจฉัยเกี่ยวกับสัญญา คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๑/๒๕๐๘ วินิจฉัยว่าการที่ภริยาไปกู้ยืมเงินบุคคลภายนอกมิได้ เป็นนิติกรรมที่ภริยาทำขึ้นผูกพันสินบริคนท์โดยเฉพาะ เพราะมิได้เป็นนิติกรรมในการจัดการหรือจำหน่ายสินบริคนท์ แต่เป็นนิติกรรมเกี่ยวกับหนี้เงิน จึงไม่ต้องควยลักษณะที่จะบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๘ และ ๑๓๘ แม้สามีจะบอกล้างภริยาก็ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวตามมาตรา ๓๗ และมาตรา ๑๔๗๕ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘/๒๕๑๐ ซึ่งได้วินิจฉัยไว้เป็นแนวเดียวกันกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๑/๒๕๐๘

อนึ่ง เนื่องจากได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จึงได้ยกเลิกมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๐ และวรรคสองของมาตรา ๑๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากมาตราดังกล่าว เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของสตรี เป็นอันว่าแทนต่อไปหญิงมีสามียอมไม่ไช่ผู้ไม่สามารถแล้ว หญิงมีสามียอมมีความสามารถเท่ากับสามีสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ราวกับว่าหญิงนั้นไม่ไช่หญิงมีสามี

๓.๒.๕ สามีมีอำนาจจัดการสินส่วนตัวของภริยาหรือไม่

ฐานะของภริยาในเรื่องสินส่วนตัวนั้น มาตรา ๓๗ ได้บัญญัติไว้ว่า หญิงมีสามีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินส่วนตัวนั้น มีฐานะอย่างบุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ โดยปกติแล้วทรัพย์สินของผู้บรรลุนิติภาวะคนอื่นตามธรรมดาไม่มีใครจะเกี่ยวข้องเข้ามาจัดการได้ เว้นแต่เขาจะยินยอมหรือเกิดความจำเป็นต้องมีผู้แทนตามกฎหมาย (มาตรา ๓๐, ๓๑) เมื่อบัญญัติให้ภริยา มีฐานะอย่างผู้บรรลุนิติภาวะในเรื่องสินส่วนตัวแล้ว ภริยาก็ควรมีอำนาจหวังกันมิให้ใครอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องจัดการได้เช่นเดียวกัน เว้นแต่ถ้า

เป็นสามีจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับจัดการ ภริยาจะคัดค้านได้หรือไม่ ถ้าเป็นส่วนของภริยาใน
 สันนิษฐาน สามีจัดการได้โดยไม่ต้องสงสัย แต่สำหรับส่วนตัวของภริยาในบรรพ ๑
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่มีบัญญัติไว้ คำพิพากษาศาลฎีกาชั้นต้นที่คัดค้าน
 ไว้ก่อน ๆ ก็เป็นเหตุวินิจฉัยว่า สามีไม่มีอำนาจเอาทรัพย์สินส่วนตัวของภริยาไปทำพินัยกรรม
 ยกให้คนอื่นโดยภริยาไม่ยินยอม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๓๘ - ๗๓๙/๒๔๗๕) แต่
 ก็เป็นเรื่องปลายทางเมื่อจะตายจากกันต้องแบ่งทรัพย์สินกันตามกฎหมาย จะเลี้ยงกฎหมาย
 ใช้อำนาจเอาไปให้คนอื่นเสียโดยพินัยกรรมไม่ได้ แต่ไม่วินิจฉัยถึงฐานะในระหว่างที่ยัง
 เป็นสามีภริยากันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มีมาตรา ๑๔๒ บัญญัติไว้
 ซึ่งถึงแม้จะมีใก้กล่าวเจาะจงลงไปว่าสามีจะจัดการส่วนตัวของภริยาไม่ได้ นอกจาก
 จะได้รับความยินยอมของภริยาในอนุมาตรา ๑ ก็ยังคงกล่าวต่างฝ่ายต่างมีอำนาจ
 จัดการส่วนตัวของตนโดยลำพัง ซึ่งต้องเข้าใจว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะสอดเข้ามาจัดการ
 ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมในวรรค ๒ แห่งอนุมาตรา ๑ ซึ่งกล่าวถึงการที่
 ภริยาอนุญาตให้สามีจัดการส่วนตัว จึงเป็นปริยายอยู่กว่าสามีไม่มีอำนาจจัดการ
 เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากภริยา ไม่เพียงแต่ส่วนตัวเท่านั้น แม้การกระทำเกี่ยวกับ
 สันนิษฐานในทางจำหน่าย บรรพ ๕ ยังได้กำหนดกรณีไว้ซึ่งสามีจะต้องได้รับความยินยอม
 จากภริยาก่อน สำหรับข้อที่สามีจะต้องขออนุญาตได้รับความยินยอมจากภริยานี้เป็น
 ความคิดใหม่แปลกจากความเข้าใจตามบรรพ ๑ ซึ่งเคยเข้าใจกันแต่ว่าฝ่ายภริยา
 เท่านั้นที่จะต้องขอความยินยอมจากสามี แต่มาในบรรพ ๕ นี้ บางครั้งสามีกลับจะ
 ต้องขออนุญาตความยินยอมจากภริยา (มาตรา ๑๔๓ - ๑๔๖) ปัญหาอยู่ที่ว่าถ้าสามี
 ทำไปโดยมิได้รับความยินยอมจากภริยา การที่ทำไปจะตกเป็นโมฆียะเหมือนอย่าง
 ที่ภริยาทำไปโดยมิได้รับอนุญาตจากสามีตามมาตรา ๓๕ นั้นหรือไม่ จะเห็นว่าข้อนี้ไม่
 เหมือนกัน การที่ภริยาทำไปโดยฝ่าฝืนต่อมาตรา ๓๕ นั้นเป็นโมฆียะ เพราะขัดต่อ
 บัญญัติจำกัดความสามารถเข้าหลักมาตรา ๑๑๖ แต่ฝ่ายสามีไม่มีกฎหมายจำกัด
 ความสามารถเหมือนภริยา แม้ทำไปโดยไม่ได้รับความยินยอมของภริยาก็คือเป็นเรื่อง

ทำไปโดยไม่ได้รับอำนาจมอบหมาย หากใช่เป็นโมฆียะกรรมตามหลักในมาตรา ๑๑๖ ไม่^{๒๒}
 ฐานะของสามีที่จัดการสินส่วนตัวของภริยาหรือจำหน่ายสินบริคณฑ์ในกรณีนี้ มาตรา ๑๔๗๓
 ระบุไว้โดยมิได้รับความยินยอมจากภริยานั้น เท่ากับว่าเป็นคนภายนอกจัดการทรัพย์สิน
 ของผู้อื่นโดยเขามีได้ให้อำนาจมอบหมายจัดการไปจึงใช้ไม่ได้ ไม่ต่างอะไรกับเช่นว่า
 อยู่ดี ๆ มีคนภายนอกมาเอาทรัพย์สินของเราไปขายโดยเราไม่ได้มอบหมายให้อำนาจ การ
 ที่เขาสอดเข้ามาจัดการโดยไม่มีอำนาจเช่นนี้ไม่ใช่โมฆะหรือโมฆียะ เป็นแต่การทำไป
 นั้นเป็นการทำโดยปราศจากอำนาจใช้ไม่ได้ การที่สามีทำไปดังกล่าวข้างต้นก็โดยนัย
 กุญแจเดียวกัน

๓.๓ อำนาจจัดการสินส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ไต่ตรวจชำระใหม่

พ.ศ. ๒๕๑๕

ในเรื่องอำนาจจัดการสินส่วนตัวนั้น มีบทบัญญัติร่วมกันที่ขัดแย้งกับสินส่วนตัว
 ของสามี และของภริยาที่ขอบัญญัติในมาตรา ๑๔๗๓ ซึ่งบัญญัติว่า "สินส่วนตัวของคู่สมรส
 ฝ่ายใดให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้จัดการ"

หลักในมาตรา ๑๔๗๓ นี้ใช้กับสินส่วนตัวที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๑, ๑๔๗๒
 และมาตรา ๑๔๘๒ ส่วนสินเคิมตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พินิจฉัยเคิมอันกลายเป็นสินส่วนตัวตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พินิจฉัยที่ไต่ตรวจชำระใหม่นั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจจัดการได้มีบทบัญญัติของมาตรา ๗
 วรรค ๒, ๓ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
 พินิจฉัยที่ไต่ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ บัญญัติว่า "...ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดเป็นผู้จัดการ
 สินบริคณฑ์แต่ฝ่ายเดียว ให้ถือว่าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ใดยินยอมให้คู่สมรสฝ่ายนั้นจัดการ
 สินสมรสและสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่งของตนด้วย

ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดประสงค์จะใช้อำนาจจัดการสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่ง
 ที่เป็นส่วนของตน ถ้าคู่สมรสนั้นมิได้เป็นผู้จัดการสินบริคณฑ์ให้แจ้งให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

ทราบ และให้คู่สมรสทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดการแบ่งสินส่วนตัวดังกล่าวที่อยู่ในสภาพที่แบ่ง
 ได้ให้แก่ฝ่ายที่ประสงค์จะจัดการ แต่ตาสินส่วนตัวนั้นไม่อยู่ในสภาพที่แบ่งได้ ให้ทั้งสอง
 ฝ่ายจัดการร่วมกัน"

ทรัพย์สินอันเป็นสินส่วนตัวนั้น ถ้าเป็นสินส่วนตัวของฝ่ายใด ฝ่ายนั้นก็มิอำนาจ
 จัดการ จำหน่ายได้โดยลำพัง โดยเฉพาะจะซื้อขาย จ่ายแจกประการใดก็ย่อมทำได้
 อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิทธิเข้ามาเกี่ยวข้องกับซัดขวางได้ กล่าวโดยเฉพาะถ้าเป็นสินส่วนตัวของ
 ภริยาสามีย่อมไม่มีอำนาจจัดการ จำหน่ายหรือกระทำการใด ๆ อันเกี่ยวกับสินส่วนตัว
 ของภริยาทั้งสิ้น และภริยาย่อมมีสิทธิจับจ่ายใช้สอย จำนำ จำนองหรือกระทำการใด ๆ
 เกี่ยวกับสินส่วนตัวของตนได้โดยลำพังไม่ต้องขออนุญาตจากสามี ในทางกลับกันสามีก็มี
 สิทธิกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับสินส่วนตัวของตนได้โดยลำพัง เช่นกัน ประมวลกฎหมาย
 แพ่งและพาณิชย์ที่โคตรวจชำระใหม่นี้ไม่มีบทบัญญัติอันเกี่ยวกับการที่ให้ภริยาอนุญาตให้
 สามีจัดการสินส่วนตัวของตนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ภริยาได้ยอมให้สามีเก็บคอกผลจาก
 ทรัพย์สินนั้นมาใช้สอยในการบ้านเรือนได้ ผู้เขียนเห็นว่าจะเนื่องจากบทบัญญัติเดิม
 อาจมีปัญหาได้ว่า ถ้าสามีอนุญาตให้ภริยาจัดการสินส่วนตัวของตนบางจะสันนิษฐาน เช่น
 เดียวกันหรือไม่ว่าสามียอมให้ภริยาเก็บคอกผลมาใช้สอยในการบ้านเรือนได้ เพราะ
 เนื่องจากสินส่วนตัวมีได้ทั้งสามีและภริยา จึงอาจมีกรณีที่สามีเป็นฝ่ายให้ภริยาจัดการ
 สินส่วนตัวของตนเองบ้าง และอีกกรณีหนึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่โคตรวจ
 ชาระใหม่นี้ ได้เปลี่ยนแปลงในเรื่องคอกผลของสินส่วนตัวอันเคยเป็นสินส่วนตัวนั้นให้
 เป็นสินสมรส จึงไม่มีเหตุที่จะต้องบัญญัติว่าให้เอาคอกผลของสินส่วนตัวของอีกฝ่ายมาใช้
 สอยในการบ้านเรือนได้ เพราะเมื่อเป็นสินสมรสแล้วไม่ว่าจะเกิดจากคอกผลอันเป็นสิน
 ส่วนตัวของสามีหรือภริยาก็ตาม ก็ย่อมจะนำมาใช้สอยในการบ้านเรือนได้อยู่แล้ว

ผู้เขียนจึงเห็นควยที่โคตรคบทบัญญัติที่ออกไปโดยบัญญัติไว้เป็นหลักใหญ่ว่า สิน
 ส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้จัดการ ซึ่งก็ชัดเจนในตัวของมันเองอยู่แล้ว

ส่วนในเรื่องอำนาจจัดการสินส่วนตัวของหญิงมีสามีซึ่งได้บัญญัติไว้ในบรรพ ๑
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๗ นั้น โคตรกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติ
 แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 ฉบับพุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๒๕ วรรคสองให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันโดยที่

มาตรา ๓๗ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิสตรี จึงได้ยกเลิกเสีย และประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ที่โคตรวจหาระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๕ มาตรา ๑๔๗๓ ก็ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่า สิ้นส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จัดการ จึงไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติในมาตรา ๓๗ อีก

๓.๔ อำนาจจัดการสินส่วนตัวตามหลักกฎหมายต่างประเทศ

โดยหลักทั่วไปแล้ว ในเรื่องความสามารถในการจัดการทรัพย์สินอันเป็นส่วนตัว นั้น ประเทศส่วนใหญ่บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน คือเมื่อเป็นส่วนตัวของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก็ย่อมมีอำนาจจัดการจำหน่ายโอนได้โดยลำพัง โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิทธิที่จะเข้ามา เกี่ยวข้องหรือขัดขวางใด ๆ ทั้งสิ้น

ในชั้นขอแยกอธิบายเป็น ๒ หัวข้อคือ

๑. อำนาจจัดการสินส่วนตัวในระบบแยกทรัพย์สิน
๒. อำนาจจัดการสินส่วนตัวในระบบทรัพย์สินอื่น

๓.๔.๑ อำนาจจัดการสินส่วนตัวในระบบแยกทรัพย์สิน

ถึงใดกล่าวแล้ววาระระบบแยกทรัพย์สินนั้น เป็นระบบที่แต่ละฝ่ายเป็นอิสระจากกัน ต่างก็ยังคง เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตนแต่ละฝ่าย คู่สมรสแต่ละฝ่ายเป็นผู้ใช้ ประโยชน์ เป็นผู้จัดการทรัพย์สินในส่วนของตนได้โดยลำพัง โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีสิทธิ เข้าเกี่ยวข้องหรือขัดขวางใด ๆ ทั้งสิ้น

ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้เช่น

ก. ญี่ปุ่น เนื่องจากระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้นเป็นระบบตาม กฎหมายของญี่ปุ่นคือ ระบบแยกทรัพย์สิน ซึ่งระบบนี้เป็นระบบที่แต่ละฝ่ายมีอิสระจากกัน ยังคงเป็นเจ้าของ เป็นผู้รับประโยชน์ และเป็นผู้จัดการทรัพย์สินส่วนของตน โดยมี เงื่อนไขว่าต้องเฉลี่ยส่วนค่าใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งกฎหมายญี่ปุ่นถือหลักทั่วไป คือ การเฉลี่ยค่าใช้จ่ายให้คำนึงถึงทรัพย์สินรายได้ และพฤติการณ์อย่างอื่นประกอบด้วย กฎหมายญี่ปุ่นได้ให้มีการแยกทรัพย์สินของภริยาออกจากทรัพย์สินของสามี โดย สมบูรณ์^{๒๓} ภริยามีทั้งกรรมสิทธิ์และอำนาจในการจัดการและรับผลกำไรจากทรัพย์สิน

^{๒๓}

ของคุณ การโอนทรัพย์สิน เมื่อต้องได้รับความเห็นชอบจากสามีอีกต่อไป ดังนั้น สิ่ง
จำกัดความสามารถทางกฎหมายของหญิงมีสามีจึงหมดไป แต่ในปัจจุบันนี้ภริยาจะต้อง
ช่วยออกค่าใช้จ่ายในชีวิตสมรสด้วย^{๒๕} และจะต้องรับผิดชอบและรับผิดชอบแยกกันกับสามี
ต่อหนี้ซึ่งเกิดจากการใช้จ่ายประจำวันของครอบครัว^{๒๕}

ถึงแม้ว่าผู้ปู้จะไม่ได้รับนิติระบบเพื่อเลือกไว้ก็ตาม แต่กฎหมายผู้ปู้เปิด
โอกาสให้ทำสัญญาก่อนสมรส ตกกลงให้แตกต่างไปจากระบบตามกฎหมายได้ แต่ถึ
หลักว่า ถ้าไม่ได้จดทะเบียนแล้วยอมให้บุคคลภายนอก (รวมทั้งทายาทของค
สมรส) ไม่ได้ สัญญาก่อนสมรสตามกฎหมายผู้ปู้ เมื่อจดทะเบียนสมรสแล้วจะ
เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เว้นแต่

๑. ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่ง และ
ได้จัดการทรัพย์สินไปในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอาจ
ขอศาลครอบครัวเพื่อจัดการทรัพย์สินของตนเองได้

ข้อสังเกต กรณีนี้เป็นกรณีที่กฎหมายผู้ปู้บัญญัติเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินเท่านั้น
มิได้เกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ สมมติว่าถ้าคู่สมรสตกลงให้ใช้ระบบทรัพย์สินในแบบ
เอกทรัพย์ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็จะขอให้กรรมสิทธิ์โอนกลับคืนมาไม่ได้

๒. ในกรณีที่ทรัพย์สินเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกันก็อาจขอให้ศาลสั่งให้แบ่งทรัพย์สิน
สินออกจากกันเพื่อจัดการทรัพย์สินส่วนของตนเองก็ได้^{๒๖}

ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า การจัดการทรัพย์สินหรือการแบ่งทรัพย์สินที่เป็น
กรรมสิทธิ์ร่วม อาจขอให้ศาลสั่งแบ่งได้ และในกฎหมายผู้ปู้ได้บัญญัติไว้เป็นการ
เข้าใจ (มาตรา ๗๕๕) ว่าการเปลี่ยนอำนาจจัดการหรือการแบ่งทรัพย์สินในกรรมสิทธิ์
ร่วมอาจตกลงไว้ในสัญญาก่อนสมรสก็ได้ เช่น ตกกลงให้แบ่งกรรมสิทธิ์ร่วมใน

^{๒๕} ประมวลกฎหมายแพ่งผู้ปู้ มาตรา ๗๖๐.

^{๒๕} ประมวลกฎหมายแพ่งผู้ปู้ มาตรา ๗๖๑.

^{๒๖} ประมวลกฎหมายแพ่งผู้ปู้ มาตรา ๗๕๘.

ทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างสมรส หรือให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการทรัพย์สิน (ในทั้งสองกรณี คือไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงอำนาจจัดการทรัพย์สิน หรือการแบ่งกรรมสิทธิ์รวม จะเป็นผลจากคำพิพากษาหรือจากสัญญาก่อนสมรสก็ตาม จะต้องไปจดทะเบียนเสียก่อน จึงจะไต่ยื่นบุคคลภายนอก (และทายาทของคู่สมรส) ได้

สำหรับการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกก่อนทำการสมรส กฎหมายไม่ได้อนุญาตไว้ แต่ก็เป็นที่เข้าใจได้ว่าอนุญาตให้ทำได้ ซึ่งตามหลักการทำสัญญาก่อนสมรสของญี่ปุ่นก็ไม่ได้กำหนดแบบไว้ เพียงแต่บัญญัติว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกได้ก็ต่อเมื่อได้จดทะเบียนก่อนจดทะเบียนสมรส (มาตรา ๙๕๖)^{๒๑๗}

สรุป ตามหลักกฎหมายญี่ปุ่น แม้จะเป็นระบบแยกทรัพย์สินซึ่งต่างฝ่ายต่างจัดการทรัพย์สินของตนเอง และรับผลกำไรจากทรัพย์สินของตนก็ตาม แต่กฎหมายยังเปิดโอกาสให้คู่สมรสทำสัญญาก่อนสมรสในเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สิน โดยให้คู่สมรสฝ่ายหนึ่งเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน อยู่อีกฝ่ายหนึ่งได้

ข. อังกฤษ เนื่องจากประเทศอังกฤษนั้นระบบกฎหมายเป็นระบบ Common Law ภายใต้ระบบ Common Law นี้ แต่เดิมทรัพย์สินทุกอย่างเป็นของสามีหมด เมื่อชายหญิงแต่งงานกัน หญิงไม่มีสิทธิในทรัพย์สินทั้งหมด แม้ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นจะเป็นของหญิงเองก็ตาม หญิงมีสามีไม่สามารถรับหรือร่วมจับจ่ายในทรัพย์สินใด ๆ ได้โดยอิสระ ไม่ว่าจะเป็นที่ดินหรือสิ่งของต่าง ๆ ความมุ่งหมายที่ได้เคยมีคำกล่าวไว้ว่า สามีเท่านั้นที่จะพูดได้ว่า : " What's yours is mine , What's mine's my own " ^{๒๑๘} ซึ่งเป็นคำกล่าวที่เป็นความจริง เนื่องจากก่อนสมัยระหว่าง ค.ศ. ๑๘๘๐ - ๑๘๘๕ แม่หญิงจะเป็นเจ้าของบ้านอยู่คนเดียวคนเดียวตาม แต่เมื่อแต่งงานแล้วสามียอมเข้ามามีสิทธิในบ้านนั้นโดยจะให้เขา

^{๒๑๗}

The Civil Code of Japan, (Supreme Court of Japan ; Tokyo : 1959), pp. 141 - 142.

^{๒๑๘}

Margaret Puxon , The Family and the Law, (Great Britain: Richard Clay and Company, Ltd., 1963), p. 215

เก็บผลประโยชน์จากบ้านนั้น จำนวน หรือขายบ้านนั้นก็ยอมทำได้โดยไม่ต้อง
ขอความยินยอมจากภริยาซึ่งเป็นเจ้าของบ้านนั้น ทรัพย์สินส่วนตัวของภริยานี้จะกลายเป็น
เป็นของสามี โดยสามีสามารถทำอะไรกับทรัพย์สินนี้ได้ทุกอย่างตามความประสงค์

ทรัพย์สินส่วนตัว เช่น เสื้อผ้า เครื่องเพชร เครื่องตกแต่งบ้าน แมว สิ่ง
เหล่านี้จะไ้มาก่อนหรือหลังการแต่งงาน หรือไ้มาโดยครอบครัวของฝ่ายหญิงเป็น
ฝ่ายใหม่ หรือเป็นการไ้มาโดยโชคกลาง หรือจะเป็นการไ้มาโดยการทำมาหา
ไ้ของหญิงเองก็ตาม ทั้งหมดนี้จะเป็นของสามีหมด สามีสามารถจับจ่ายใช้สอย
ไ้ในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ ทรัพย์สินส่วนตัวนี้จะกลับเป็นของฝ่ายหญิงต่อเมื่อสามี
ไ้ตายไปแล้ว และสามีไม่สามารถที่จะทำพินัยกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินอัน
เป็นส่วนตัวของหญิงนั้น

คำว่าทรัพย์สินส่วนตัวนี้คลุมไปถึง เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับเกียรติยศ
อันเป็นส่วนตัวซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงยศหรือลำดับชั้นของภริยา เครื่องเพชร หนังสั้ว
อันเป็นเครื่องตกแต่งร่างกาย เสื้อขนแกะอย่างดี กระโปรง ตลอดจนเข็มกลัด
อันเป็นเครื่องรูปพรรณซึ่งทำจากทองแดงผสมสังกะสี เหล่านี้นับเป็นทรัพย์สินส่วนตัวทั้งสิ้น^{๒๔}

ต่อมาได้มีการผ่อนคลายในเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินของสามีโดย
The Courts of Equity ไ้ซึ่งคาดว่า ทรัพย์สินที่ไ้มีผู้ให้ภริยาในระหว่าง
แต่งงานโดยแยกไว้ต่างหากให้เป็นของฝ่ายหญิงนี้ สามีจะเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน
นั้นไม่ได้ในระหว่างที่หญิงยังมีชีวิตอยู่ แต่ทรัพย์สินนี้จะตกมาเป็นของสามีเมื่อหญิงผู้เป็น
ภริยาไ้ตายลงก่อนสามี

เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๑๘๘๒ ไ้เกิดพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทรัพย์สิน
สมบัติอันเป็นของหญิงมีสามีขึ้น โดยที่พระราชบัญญัตินี้ไ้กำหนดให้มีการแยกทรัพย์สิน
สมบัติอันเป็นอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นของฝ่ายหญิงที่ไ้มาก่อนหรือ

หลังแต่งงานก็ตามให้เป็นสิทธิของหญิงโดยหญิงมีอิสระในการดูแลควบคุมจัดการหรือ
 กระทำกรใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นได้โดยลำพัง^{๓๐} สามีไม่มีสิทธิเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน
 นั้นไม่ว่าจะเป็นการให้อนุญาตเกี่ยวกับการจัดการหรือการควบคุมการใช้จ่ายเงินอัน
 เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ๆ ในพระราชบัญญัตินี้หญิงมีสามีสามารถรับถือสิทธิ ใช้จ่ายทรัพย์สิน
 อันเป็นทรัพย์สินส่วนตัวได้ไม่ว่าจะโดยพินัยกรรม หรือในกรณีอื่น ๆ ซึ่งดูราวกับว่าหญิง
 มีสามีนั้นเป็นโสดไม่ต้องถูกควบคุมในการจัดการทรัพย์สินหรือการทำนิติกรรมต่าง ๆ อัน
 เกี่ยวกับทรัพย์สินอันเป็นส่วนตัวของตน

ในที่สุดหญิงมีสามีก็สามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินอันเป็นส่วนของคนได้ ทรัพย์สิน
 ของภริยาถูกแยกออกจากทรัพย์สินของสามีโดยสมบูรณ์ต่างฝ่ายต่างมีกรรมสิทธิ์ มีอำนาจ
 จัดการ และจำหน่ายทรัพย์สินอันเป็นส่วนของคนได้โดยลำพัง พระราชบัญญัตินี้รับรอง
 สตรีทุกคน ซึ่งเป็นระบบที่แยกทั้งกรรมสิทธิ์ และอำนาจจัดการโดยอาศัยความเท่า
 กันแห่งทรัพย์สินสมบัติของสามีและภริยา

หญิงมีสามีได้รับสิทธิในการเข้าถือกรรมสิทธิ์และใช้จ่ายทรัพย์สินอันเป็นสมบัติ
 ส่วนของคนได้ ทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์และสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งมีสิทธิใช้จ่าย
 เงินที่ได้มาจากการทำมาหาได้ หรือจากผลประโยชน์ของทรัพย์สินอันเป็นส่วนของคน
 ได้โดยลำพัง

ในการจำหน่ายทรัพย์สินหรือกระทำกรใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน สามี
 และภริยาจะถูกถือเสมือนว่าเป็นบุคคลที่มีสิทธิเท่าเทียมกัน^{๓๑} คือต่างคนต่างมีสิทธิ
 จำหน่ายหรือกระทำกรใด ๆ ในทรัพย์สินส่วนของคนได้โดยอิสระ

หญิงมีสามีสามารถที่จะรับและยึดถือผลประโยชน์ในทรัพย์สินจากสามีหรือ
 บุคคลอื่นในฐานะเป็นทรัสต์หรือผู้แทนส่วนบุคคลได้ เสมือนว่าหญิงนั้นไม่ใช่หญิงมีสามี

^{๓๐} W. Friedmann, Law in a Changing Society, (London: Stevens and Sons, Ltd., 1972), p. 270.

^{๓๑} The Law of Property Act, 1925

และมีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินที่เป็นส่วนของคนใดโดยอิสระไม่ว่าจะกระทำโดยลำพังตนเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นก็ตาม

ใน ค.ศ. ๑๙๓๕ มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกฎหมาย (หุึ่งที่สมรสแล้วและผูกกระทำละเมิด) อันเป็นกฎหมายที่แก้ไขเรื่องเกี่ยวกับความสามารถทรัพย์สิน และความรับผิดชอบของหญิงมีสามีรวมทั้งความรับผิดชอบของสามี ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ออกเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม ๑๙๓๕ โดยที่หญิงมีสามีมีความสามารถในการรับรอง ยึดถือและจำหน่ายทรัพย์สินใด ๆ ได้ มีความสามารถในการให้และรับให้ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการละเมิด สัญญา หนี้ หรือความผูกพันใด ๆ สามารถที่จะฟ้องร้องบุคคลใดหรือถูกฟ้องใดทั้งในเรื่องการละเมิด สัญญาและอื่น ๆ เสมือนว่าหญิงนั้นเป็นหญิงไม่มีสามี

ทรัพย์สินของหญิงที่ทำการสมรสแล้วซึ่งไ้มาในขณะที่สมรสหรือไ้มาก่อนสมรสย่อมแยกเป็นส่วนตัวของหญิงนั้น อนึ่งทรัพย์สินที่หญิงไ้มาในระยะใกล้ชั้กกันก่อนที่จะออกพระราชบัญญัตินี้ ย่อมเป็นทรัพย์สินที่แยกเป็นส่วนตัวของหญิงนั้น หรือในขณะที่สมรสทรัพย์สินนั้นเป็นของหญิงภายหลังที่พระราชบัญญัตินี้ออกไ้แล้ว หรือ ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ออกไ้บังคับหญิงไ้รับทรัพย์สินมาหรือทรัพย์สินตกทอดไปยังหญิง เหล่านี้ทรัพย์สินดังกล่าวย่อมตกเป็นของหญิงไม่ว่าลักษณะใด เสมือนกับว่าหญิงนั้นเป็นหญิงไม่มีสามี และอาจจะจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวไ้โดยอิสระ

๓.๘.๒

อำนาจจัดการทรัพย์สินส่วนตัวในระบบทรัพย์สินอื่น

ในเรื่องอำนาจจัดการสินส่วนตัวในระบบทรัพย์สินอื่นนั้น หลักการส่วนใหญ่แล้วมีหลักเช่นเดียวกับระบบแยกทรัพย์สิน เนื่องจากสินส่วนตัวนั้นมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากทรัพย์สินประเภทอื่น เป็นทรัพย์สินที่แยกไว้ต่างหาก สินส่วนตัวจึงฝ่ายใดก็เป็นของฝ่ายนั้นอยู่ตามเดิม ผู้เป็นเจ้าของย่อมมีอำนาจจัดการจำหน่าย ใช้ประโยชน์ไ้โดยลำพัง

ตัวอย่างหลักกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องอำนาจจัดการสินส่วนตัว

ก. หลักกฎหมายจีน (จีนคณะชาติ) ตามหลักกฎหมายในเรื่องอำนาจจัดการสินส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งจีนนั้น มาตรา ๑๐๘๔ - ๑๐๘๕ ได้วางหลักไว้ว่า ทรัพย์สินอันเป็นสินส่วนตัวของสามีหรือของภริยาก็คงเป็นกรรมสิทธิ์ของแต่ละฝ่าย สามีและภริยาต่างมีอำนาจจัดการ มีสิทธิไร้สอย และเก็บผลประโยชน์ของตนเอง ในกรณีที่ภริยาให้สามีจัดการทรัพย์สินอันเป็นสินส่วนตัวของตน (ในฐานะตัวแทน) ให้สันนิษฐานว่าสามีมีสิทธิไร้สอยจากทรัพย์สินนั้นมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว ภริยาจะเลิกตั้งตัวแทนเสียเมื่อใดก็ได้ และสิทธิอันนี้ไม่อาจสละได้ (เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘๖(๑) จะเห็นว่าคล้ายคลึงกันมากหรือจะเรียกว่าบัญญัติไว้ทำนองเดียวกันเลยก็ได้)

ข. หลักกฎหมายอิตาลี ประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี ปี ๑๙๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมปี ๑๙๗๕ ได้วางหลักในเรื่องการจัดการทรัพย์สินอันเป็นสินส่วนตัวไว้ในมาตรา ๒๑๗ ซึ่งบัญญัติว่า " คู่สมรสแต่ละฝ่ายมีสิทธิไร้ประโยชน์ได้รับประโยชน์ และจัดการทรัพย์สินอันเป็นสินส่วนตัวของตนได้โดยลำพัง

ถ้าหากคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนและจัดการทรัพย์สินของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้ได้รับมอบหมายให้จัดการจะต้องจัดการทรัพย์สินของคู่สมรสฝ่ายนั้นโดยใช้หลักตัวการตัวแทน

ถ้าหากในกรณีที่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง อำนาจหน้าที่ของคู่สมรสฝ่ายที่ได้ใช้ประโยชน์นั้นให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิเก็บกิน"

ค. หลักกฎหมายฝรั่งเศส

บทบัญญัติของกฎหมายฝรั่งเศส (ก่อนแก้ไขปี ๑๙๖๕) มีหลักอยู่ว่า ภริยาจะถูกจำกัดอำนาจเสมอไป ทั้งนี้ตามกฎหมายของฝรั่งเศส ภริยาจะทำ

นิติกรรมใด ๆ ไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากสามีเสียก่อน หลักอันนี้ฝรั่งเศส
ใช้กว้างขวาง แม้แต่ในระบบแยกทรัพย์สิน (Separation of property)
การจะจำหน่ายสินส่วนตัวของภริยาก็ยังจะต้องได้รับการอนุญาตจากสามีเสียก่อน ต่อมา
ในปี ๑๘๖๕ ได้มีการปฏิรูปประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสขึ้น จากการปฏิรูปนี้ได้รับ
เอาความเห็นที่ว่า ภริยามีอำนาจจัดการทรัพย์สินส่วนตัว และด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้อง
ต้องให้สิทธิใช้จ่ายเงินทองที่ตนหามาได้ หรือกล่าวในทางกลับกัน สินสมรสนั้นไม่รวม
ถึงสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินส่วนตัวของคุณสมรส และไม่ยอมให้สามีมีอำนาจควบคุม
ทรัพย์สินส่วนตัวของภริยา ในฐานะที่เป็นผู้จัดการสินสมรส หลักที่ถือว่าต้องให้บุคคล
คนเดียวเป็นผู้จัดการ (Principle of Unity of Administration) กองทุน
สามจำพวกซึ่งมีอยู่พร้อม ๆ กับระบบสินสมรส (Regime of Community)
จึงเป็นอันถูกยกเลิกโดยสิ้นเชิง

การยกเลิกหลักที่ถือว่าต้องให้บุคคลคนเดียวเป็นผู้จัดการ (Principle
of Unity of Administration) เป็นการตัดอำนาจของสามีออกไปอีก
อย่างหนึ่ง โดยที่สามีหรือภริยาสามารถจัดการ หรือใช้สอยทรัพย์สินส่วนตัวของตนซึ่ง
รวมทั้งสิทธิในการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นได้ตามชอบใจ^{๓๒} การคุ้มครองที่สำคัญได้แก่
บทบัญญัติให้ศาลสั่งให้อำนาจดังกล่าวตกอยู่กับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อคู่สมรสฝ่ายแรก
ไม่สามารถแสดง เจตนาได้เป็นการถาวร หรือทำให้ผลประโยชน์ของครอบครัวเป็น
อันตรายโดยการปล่อยปะละทิ้งทรัพย์สินส่วนตัวนั้นเสียหาย หรือใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย

๓๒

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (๑๘๖๕) มาตรา ๑๕๖๔ บัญญัติไว้ว่า
"คู่สมรสแต่ละฝ่ายย่อมจัดการ และมีสิทธิในทรัพย์สินส่วนตัวและมีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สิน
ดังกล่าวได้โดยอิสระ"

หรือจ่ายเงินที่ได้มาจากทรัพย์สินนั้นไม่ถูกต้อง ๓๓

๓๓ ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (๑๘๖๕) มาตรา ๑๘๒๘ บัญญัติ
ว่า " ถ้าคุณสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกลายเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ไม่อาจแสดงเจตนาได้
เป็นการถาวรหรือทำให้ผลประโยชน์ของครอบครัวตกอยู่ในอันตรายไม่ว่าจะโดยปล่อย
ละทรัพย์สินส่วนตัวให้พินาศสูญหายหรือโดยการแจกจ่ายหรือยกย้ายรายได้ ซึ่งคนได้รับ
คุณสมรสฝ่ายนั้นอาจถูกตัดสิทธิการจัดการหรือการมีสิทธิในทรัพย์สินตามที่ตนมีอยู่ตาม
มาตราก่อน ๆ ได้ ในเมื่อมีการร้องขอจากคุณสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ให้นำหลักเกณฑ์
ในการแบ่งแยกทรัพย์สินมาใช้บังคับแก่กรณีที่มีการร้องขอนี้

เว้นไว้แต่ว่าจะต้องมีการแต่งตั้งผู้จัดการทรัพย์สินโดยศาล ศาลอาจมอบ
อำนาจการจัดการทรัพย์สินส่วนตัวของคุณสมรสที่ถูกตัดสิทธินั้น รวมตลอดทั้งการเก็บผล
ประโยชน์ให้แก่คุณสมรสฝ่ายที่ยื่นคำขอ ทั้งนี้เฉพาะทรัพย์สินส่วนตัวที่จะต้องนำไปใช้
จ่ายในการสมรสและค่าใช้จ่ายส่วนที่ไต่เกินไปเพื่อประโยชน์แก่ทรัพย์สินรวม

นับแต่เมื่อได้ยื่นคำขอของคุณสมรสฝ่ายที่ถูกตัดสิทธิย่อมมีแต่กรรมสิทธิโดย
(Nuepropriete) ในทรัพย์สินของตน

หลังจากนั้นคุณสมรสฝ่ายที่ถูกตัดสิทธินั้นอาจร้องขอต่อศาลเพื่อส่งให้ตนกลับ
มีสิทธิได้ โดยกล่าวอ้างว่าสาเหตุแห่งการตัดสิทธินั้นได้หมดสิ้นไปแล้ว"

อนึ่งในกรณีที่สามีได้รับมอบอำนาจจากศาลให้เป็นผู้จัดการทรัพย์สินส่วนตัวของภริยา
สามีย่อมไม่ตองรับผิดชอบในความผิดพลาดในการใช้ หรือการโอน เปลี่ยนแปลง
(Remploi) ทรัพย์สินส่วนตัวของภริยา เว้นแต่ว่าสามีจะมีส่วนเกี่ยวข้องในการ
โอน หรือเก็บรวบรวมเงินหรือพิสูจน์ได้ว่าสามีได้เป็นผู้รับเงินสกลไว้หรือได้นำไปหา
ประโยชน์เพื่อตน ^{๓๔}

การปฏิรูปรวมรับไว้ในทางปฏิบัติ ภริยาส่วนมากก็ยังพอใจที่จะปล่อยให้สามีจัด
การทรัพย์สินส่วนตัว (Propres) ของตน ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงบัญญัติไว้ว่าในกรณีเช่น
นี้ให้ถือว่าสามีได้รับอนุญาตจากภริยาให้เป็นตัวแทนโดยปริยายที่จะกระทำการจัดการ
และใช้สอย แต่ไม่รวมถึงการจำหน่ายทรัพย์สิน สามีคงต้องรับผิดชอบตามธรรมดา เช่น
ตัวแทนรับผิดชอบในการกระทำของตน หลักทำนองเดียวกันนี้ให้นำมาใช้แก่กรณีที่สามียอม
ให้ภริยาจัดการทรัพย์สินส่วนตัว (Propres) ของตน ^{๓๕}

^{๓๔} ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (๑๙๖๕) มาตรา ๑๔๓๐

^{๓๕} ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (๑๙๖๕) มาตรา ๑๔๓๒ บัญญัติว่า

"ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งดำเนินการจัดการทรัพย์สินส่วนตัวของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง โดยที่คู่
สมรสอีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้รับรู้และมีโอกาสแสดงการโต้แย้ง ให้ถือว่ามีการแต่งตั้งตัวแทนโดย
ปริยาย เพื่อการดำเนินการจัดการและใช้สอยแต่มีได้รวมถึงการกระทำที่เป็นกรจำหน่าย
คู่สมรสซึ่ง เป็นตัวแทนยอมรับผิดชอบในการจัดการต่อคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เหมือน
เป็นตัวแทน อย่างไรก็ดีเขายอมรับผิดแต่เฉพาะคอกผลที่มีอยู่แล้ว แต่สำหรับคอกผลที่
คู่สมรสเป็นตัวแทนได้ละ เลยคอกการ เรียกเก็บหรือได้ใช้จ่ายไปโดยเจตนาฉ้อโกง อาจ
เรียกคืนได้เฉพาะภายในระยะเวลาที่หลัง เท่านั้น

แต่ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่ง เพิกเฉยต่อการโต้แย้งคดีคานของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง
โดยได้เข้ามาสอดแทรกจัดการทรัพย์สินส่วนตัวของเขา เชนนี้ ตนยอมรับผิดชอบต่อผล
ทุกประการในการ เข้ามาสอดแทรกและรับผิดชอบไม่ว่าคดีในผลประโยชน์ทุกชนิด ซึ่ง
ตนได้รับหรือเพิกเฉยต่อการ เรียกเก็บ"

หรือในกรณีที่มีมอบให้เป็นตัวแทนโดยชัดแจ้งด้วย ^{๓๖}

ง. หลักกฎหมายเยอรมัน

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (๑๙๕๓) ในเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินนั้นโดยปกติแล้ว คู่สมรสแต่ละฝ่ายย่อมสามารถจัดการกองทรัพย์สินของตนได้โดยอิสระ ^{๓๗} แต่หลักที่มีข้อยกเว้นคือ

๕. ในการจัดการทรัพย์สินนั้นคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถทำการผูกพันที่จะจำหน่ายทรัพย์สินของตนทั้งหมดได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าวแล้ว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิที่จะฟ้องบุคคลที่สาม เพื่อให้มีการจัดการจำหน่ายทรัพย์สินนั้นเป็น

^{๓๖} ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (๑๙๖๕) มาตรา ๑๔๓๑ บัญญัติว่า

"ถ้าในระหว่างการสมรสคู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้มอบหมายการจัดการทรัพย์สินส่วนตัวให้แก่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งให้นำหลักเกณฑ์เรื่องตัวแทนมาใช้บังคับแต่อย่างใดก็ดี คู่สมรสซึ่งเป็นตัวแทนไม่จำเป็นต้องทำรายงานเกี่ยวกับผลประโยชน์ในเมื่อการมอบอำนาจมิได้บังคับไว้โดยชัดแจ้ง"

^{๓๗} ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๓๖๔ บัญญัติว่า

"คู่สมรสแต่ละฝ่ายย่อมสามารถจัดการกองทรัพย์สินของตนได้โดยอิสระ"

โมฆะใด ^{๓๘}^{๓๘}

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๓๖๕ บัญญัติว่า

"คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถทำการผูกพันที่จะจำหน่ายทรัพย์สินของ
กันทั้งหมดได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปกระทำการดังกล่าวโดยปราศจากความยินยอม
ของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสฝ่ายนั้นย่อมไม่สามารถกระทำการตามข้อผูกพันนั้นได้
เว้นแต่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะให้สัตยาบัน

เมื่อนิติกรรมใดกระทำไปโดยวิธีทางจัดการทรัพย์สิน โดยปกติ ถ้าคู่สมรส
ฝ่ายหนึ่งร้องขอศาลอาจอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้
เมื่อคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ให้ความยินยอมโดยปราศจากเหตุผลที่สมควร หรือ
เมื่อคู่สมรสที่จะให้ความยินยอมไม่สามารถแสดงเจตนาได้เพราะป่วยหรือสาปสูญ หรือ
ในเมื่อมีเหตุร้ายแรงอย่างอื่น"

มาตรา ๑๓๖๘ บัญญัติว่า "เมื่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้จำหน่ายทรัพย์สิน
สินของตนไปโดยไม่ได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด
คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิที่จะไปฟ้องบุคคลที่สาม เพื่อให้นิติกรรมการจำหน่ายทรัพย์สิน
เป็นโมฆะ"

๒ . นิติกรรมหรือสัญญาที่คู่สมรสใดกระทำให้ฝ่ายเดียวโดยไม่ได้
ได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดย่อมไม่มีผลใช้บังคับ เว้น
แต่อีกฝ่ายหนึ่งจะให้สัตยาบัน ^{๓๕}

^{๓๕}ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๓๖๖บัญญัติว่า

"สัญญาที่คู่สมรสใดกระทำให้ฝ่ายเดียวโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่าย
หนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นั้น จะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน
บุคคลภายนอกมีสิทธิบอกเลิกสัญญานั้นได้ ถ้าหากยังไม่ได้มีการให้สัตยาบัน
แต่ถ้าบุคคลภายนอกรู้ว่าชายหรือหญิงนั้นได้ทำการสมรสแล้ว บุคคลภายนอกจะขอต่อ
อายุสัญญานั้นได้ เฉพาะกรณีที่ชายหรือหญิงดังกล่าวได้ให้ชื่อยืนยันอันเป็นที่จาวคู่
สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ให้ความยินยอมแล้ว แต่อย่างไรก็ดีในกรณีดังกล่าวบุคคลภาย
นอกไม่สามารถจะขอบอกเลิกสัญญาได้ ถ้าตนรู้ว่าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ให้ความ
ยินยอมในขณะที่ทำสัญญานั้น ๆ

บุคคลภายนอกจะเรียกร้องให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งให้สัตยาบันก็ได้ และใน
กรณีที่คู่สมรสอีกฝ่ายนั้นจะให้สัตยาบันได้ก็ต่อเมื่อเป็นการให้สัตยาบันต่อบุคคลภายนอก
นั้น ถ้าคู่สมรสฝ่ายที่จะให้สัตยาบันได้ให้สัตยาบันไปแล้ว ก่อนที่จะได้รับการร้อง
เรียนจากบุคคลที่สาม โดยได้ให้สัตยาบันไปกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง การให้สัตยาบัน
ดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับ การให้สัตยาบันจะต้องให้ภายในกำหนด ๓ สัปดาห์ นับจาก
วันที่ได้รับการเรียกร้องจากบุคคลภายนอก ถ้ามิได้มีการให้สัตยาบันในระยะเวลา
นั้นให้ถือว่าเป็นการปฏิเสธสัตยาบัน

กรณีที่ศาลเป็นผู้อนุญาตให้แทนการให้สัตยาบัน การอนุญาตของศาลจะมี
ผลต่อเมื่อคู่สมรสแจ้งบุคคลภายนอกภายใน ๒ สัปดาห์ ถ้ามิได้แจ้งให้ถือว่าไม่มีการ
อนุญาต

เมื่อไม่มีการให้สัตยาบันสัญญาย่อมไม่มีผลใช้บังคับ"

มาตรา ๑๓๖๗ บัญญัติว่า " นิติกรรมที่ใดกระทำให้ฝ่ายเดียวโดยไม่ได้
ได้รับความยินยอมจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด ย่อมไม่มีผลใช้บังคับ"

๓. คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถจะจำหน่ายเครื่องใช้ภายในบ้านซึ่งเป็นของตนเองได้ รวมทั้งไม่สามารถผูกพันตามสัญญาที่จะจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าว เว้นแต่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะให้ความยินยอม ๕๐

จ. หลักกฎหมายสวัสดิ

ประมวลกฎหมายแพ่งสวัสดิ มาตรา ๑๕๒ วางหลักในเรื่องอำนาจจัดการสินส่วนตัว คือในการจัดการสินส่วนตัว—ของแต่ละฝ่ายนั้นให้เป็นไปตาม "ระบบแยกทรัพย์สิน" คือ แต่ละฝ่ายต่างมีอิสระในการจัดการและใช้ประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา ๑๓๖๔ บัญญัติว่า " คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถจะจำหน่ายเครื่องใช้ภายในบ้านซึ่งเป็นของตนเองได้ รวมทั้งไม่สามารถผูกพันตามสัญญาที่จะจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าว เว้นแต่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะให้ความยินยอม

เมื่อคู่สมรสฝ่ายหนึ่งร้องขอศาลจะอนุญาตแทนความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายนั้นปฏิเสธไม่ให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือไม่สามารถแสดงเจตนาได้เพราะป่วยหรือสาปสูญ ให้นำบทบัญญัติใน มาตรา ๑๓๖๖ , ๑๓๖๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

ในกรณีจำเป็น เช่น ในระบบสหรัพย์ที่สมาชิกไม่อาจจัดการหรือหาผลประโยชน์มาเลี้ยงดูครอบครัวได้ สิ้นส่วนตัวของภริยา เช่น รายได้ที่เกิดจากการทำงาน ก็มีภาระต้องนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวได้

สรุป เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายไทยและต่างประเทศ ในเรื่องอำนาจจัดการทรัพย์สินส่วนตัวแล้วจะเห็นได้ว่า มีหลักการทำนองเดียวกันไม่น่าจะเป็นอำนาจจัดการทรัพย์สินตัวในระบบแยกทรัพย์สินหรือในระบบทรัพย์สินอื่น ยกเว้นหลักกฎหมายเยอรมันซึ่งบัญญัติไว้แตกต่างออกไปจากหลักกฎหมายของประเทศอื่น.